
Procediments especials

PID_00252321

Teresa Armenta Deu

Temps mínim de dedicació recomanat: 6 hores

Teresa Armenta Deu

Catedràtica de Dret Processal de la
Universitat de Girona.

Índex

Introducció	7
Objectius	8
1. El procediment per al judici de delictes lleus	9
1.1. Àmbit objectiu d'aplicació	9
1.2. Especialitats dels delictes lleus i citacions	10
1.3. Parts. Les especialitats de l'assistència lletrada. Absència de l'imputat	11
1.4. Presència del Ministeri Fiscal	12
1.5. Discrecionalitat del Ministeri Fiscal per a sol·licitar el sobreseïment del procés	12
1.6. Tramitació: diverses vies procedimentals	14
1.7. Vista, sentència i execució	16
1.8. Recursos	16
2. El procediment per a l'enjudiciament ràpid	17
2.1. Línies generals de la reforma de 2002	17
2.2. Naturalesa jurídica	17
2.3. Àmbit objectiu d'aplicació del procediment per a l'enjudiciament ràpid	17
2.4. Mesures i facultats reconegudes a la policia: la imprescindible complementarietat de l'increment de mitjans. La coordinació entre la policia i el jutjat de guàrdia	19
2.5. Desenvolupament del procediment	20
2.5.1. Actuacions de la policia	20
2.5.2. Diligències urgents davant el jutjat de guàrdia	21
2.5.3. Fi de la instrucció. Període intermedi o judici d'acusació. Règim legal de l'exercici de l'acció penal	23
2.5.4. Preparació del judici oral: exercici de l'acusació; règim legal de l'exercici de l'acusació; escrit de defensa i citació per a la vista	24
2.5.5. Judici oral	26
2.5.6. La sentència i la seva impugnació	26
2.5.7. La conformitat en l'enjudiciament ràpid	27
2.6. El reconeixement de fets com a via per a aplicar la reducció d'un terç en la pena en el procediment abreujat i la conversió en enjudiciament ràpid	29
3. Procediment per acceptació de decret	31

4. El procediment davant el tribunal del jurat.....	35
4.1. Composició i funcions del tribunal del jurat	35
4.2. Estatut jurídic dels jurats i procediment de designació	35
4.3. Competència del tribunal del jurat	36
4.3.1. Competència objectiva	36
4.3.2. Competència funcional	37
4.4. Àmbit territorial	37
4.4.1. Procediment	38
4.4.2. Instrucció, audiència preliminar i preparació del judici	38
4.4.3. Constitució del tribunal del jurat	40
4.4.4. El judici oral	40
4.4.5. El veredicte	42
4.4.6. La sentència	42
4.4.7. Recursos	43
5. El procediment de menors.....	44
5.1. Àmbit d'aplicació i característiques generals de l'enjudiciament de menors	44
5.2. Procediment	46
6. El procediment de decomís autònom.....	51
6.1. Definició de decomís i regulació legal	51
6.1.1. El procediment de decomís autònom i la intervenció de tercers afectats pel decomís	52
6.2. Procediment	52
6.2.1. Introducció i pressupostos	52
6.2.2. Objecte del decomís autònom	53
6.2.3. Investigació, competència i exclusivitat en l'exercici de l'acció	54
6.2.4. Procediment	54
7. Altres procediments especials.....	59
7.1. Procediment penal contra diputat o senador en Corts	59
7.2. Procediment contra jutges, magistrats i fiscals	59
7.2.1. Competència	60
7.2.2. Iniciació	60
7.2.3. Suspensió del jutge o magistrat	60
7.3. Procediment per delictes d'injúries i calúmnies contra particulars	60
7.4. Procediment per delictes comesos per mitjà de la impremta, el gravat o qualsevol altre mitjà mecànic de publicació	62
7.5. El procediment d' <i>habeas corpus</i>	63
7.5.1. Competència (article 2 LOHC)	64
7.5.2. Legitimació activa (article 3 LOHC)	64
7.5.3. Procediment	64

7.6. Procediments en matèria de delictes comesos per persona integrada o relacionada amb bandes armades o individus terroristes o rebels	65
7.7. Especialitats processals en els estats d'excepció i setge	66
7.8. Processos supranacionals: la Cort Penal Internacional	66
Resum	71
Activitats	73
Exercicis d'autoavaluació	73
Solucionari	74
Abreviatures	75
Glossari	76
Bibliografia	77

Introducció

Una vegada s'ha estudiat la dinàmica del procés penal, prestant atenció diferenciada al procés ordinari per delictes greus i al procediment abreujat (sense deixar de banda, quan era necessari, el procés per a l'enjudiciament ràpid per a determinats delictes) es considera adequat un repàs, necessàriament resumit, dels principals processos especials que hi ha en l'ordenament jurídic espanyol.

En aquest mòdul s'analitzen els processos penals especials: els anomenats **judicis ràpids**; el **procediment per al judici sobre delictes lleus**; el **procediment per acceptació de decret**; el procediment davant el **tribunal del jurat**; el **procediment penal contra diputats i senadors**; el procediment **contra jutges, magistrats i fiscals**; el procediment per **injúries i calúmnies contra particulars**; el procediment per **delictes comesos per mitjà de la impremta, el gravat o altres mitjans de publicació**; el procediment d'*habeas corpus*, els procediments en **matèria terrorista i bandes armades**; el **procés de menors**, i el procediment davant la **Cort Penal Internacional**.

Els procediments especials, com es pot apreciar a partir de la seva simple enumeració, estan concebuts per a l'enjudiciament de determinats delictes, bé per a l'enjudiciament de determinades persones segons els seus càrrecs (diputats, senadors, jutges i magistrats, etc.), o bé de les seves condicions personals (menors). El criteri ordinari d'atribució de la competència, i especialment el de la determinació del procediment (la gravetat de la pena), cedeix, en aquests casos, a favor d'altres criteris.

Com es veurà al llarg del mòdul, en alguns casos es pot parlar de veritables procediments especials, i en altres casos es tracta només d'adequacions o especialitats processals o procedimentals respecte dels processos ordinaris.

Val la pena insistir, una vegada més en la necessitat, per tal d'assolir una visió panoràmica completa de la matèria, de consultar constantment els textos legislatius i de completar l'estudi amb algun dels manuals a l'ús. Per descomptat, els temes més complexos o, perquè no, apassionants, es poden ampliar a partir de la consulta de la jurisprudència i de la bibliografia especialitzada assenyalada en cadascun dels mòduls.

Objectius

En aquest present mòdul es poden distingir dos grans grups d'objectius:

1. D'una banda, i en relació amb el procediment abreujat, els anomenats *judicis ràpids*, i el procediment per al judici sobre delictes lleus;
 - Conèixer l'àmbit d'aplicació d'aquests processos i la seva dinàmica:
 - Familiaritzar-se amb els principals problemes de caràcter processal que es poden suscitar en l'aplicació pràctica de la nova legislació.
 - Comprendre els avantatges i els inconvenients d'una justícia amb vocació "acceleradora".

2. En relació amb la resta de processos especials i especialitats procedimentals enumerats a la introducció, l'objectiu principal és donar a conèixer a l'estudiant la seva existència i els seus aspectes més rellevants o característics. No es pretén, en aquest sentit, que l'estudiant adquireixi un coneixement profund d'aquests temes, però sí que en disposi d'un coneixement elemental.

3. Finalment, quant a la Cort Penal Internacional s'examina un Tribunal supranacional de gran importància per a vetllar perquè no queden impunes delictes d'extrema importància, que malgrat això, mai no serien perseguits on van ser comesos. Una opció diferent de l'anomenada *justícia universal*.

1. El procediment per al judici de delictes lleus

La supressió formal del Llibre dedicat antigament a les faltes no ha suposat la desaparició de totes les infraccions penals lleus que s'hi descrivien, sinó que ara s'han convertit en delictes lleus i es troben disperses integrant delictes lleus amb pena lleu en tota la seva extensió o subtipus atenuats de delictes menys greus.

Perviu en dues vies d'enjudiciament: una a través de l'enjudiciament ràpid al jutjat de guàrdia i una altra mitjançant "enjudiciament ordinari". Així com la tercera via d'accés al procediment per al judici sobre delictes lleus, per mitjà de l'art. 789.2.1 *in fine* LECrim, que remet al modificat 963 LECrim.

1.1. Àmbit objectiu d'aplicació

La condició de delicte lleu s'atribueix quan la pena prevista, per la seva extensió, pugui considerar-se com a lleu i com a menys greu. Són delictes lleus les infraccions que la llei castiga amb penes lleus, és a dir, aquelles previstes a l'article 33.4 CP, entre elles la privació del permís de conduir de tres mesos a un any.

El que acredita la lleugeresa de la infracció és el llindar de la quantia o la durada de la pena que té assignada, no el seu sostre, de manera que si el límit mínim se situa en la quantia o durada de l'article 34.4 CP, el delicte és lleu encara que el límit màxim es prolongui fins al tram reservat a l'article 33.3 CP a la seva modalitat més greu. Per a distingir els delictes lleus dels menys greus cal acudir a l'article 13.3 i 4 CP:

- Són delictes lleus les infraccions que la llei castiga amb pena lleu en tota la seva extensió en una part d'elles (art. 33.4 CP).
- Si la pena, per la seva extensió, es pot considerar com a lleu i menys greu, el delicte es considerarà, en tot cas, com a lleu.

El tram penal lleu arriba a ser fins i tot d'un any en les penes de privació del dret a conduir vehicles de motor i ciclomotors i del dret de tenir i portar armes (art. 33.4.a i b CP) tres mesos a la multa (art. 33.4.g CP) i la localització permanent (art. 33.4.h CP) i 30 dies a la pena de treball en benefici de la comunitat (art. 33.4.i C).

Per a diferenciar entre delicte menys greu i greu es delimita en sentit invers, en funció del sostre o límit màxim de la quantia o temps de la pena assignada (art. 13.4 CP).

1.2. Especialitats dels delictes lleus i citacions

Els nous delictes lleus són els següents:

- no generen cap circumstància agreujant de reincidència (art. 22.8è CP);
- la prescripció s'estableix en un any (art. 131.1 CP);
- en l'aplicació de les penes, els tribunals aplicaran el seu prudent arbitri, sense subjectar-se a les regles de l'article 66.1 CP (art. 66.2 CP);
- en els delictes lleus contra les persones (subjectes a denúncia) opera el perdó de l'ofès (art. 130.1.5è CP).

Les citacions ocupen un lloc rellevant en el procediment, tenint en compte els efectes jurídics que comporten, com el que pugui celebrar-se el judici fins i tot en absència del denunciat. A elles es refereixen múltiples preceptes que abasten, al seu torn, diversos moments i situacions:

- les efectuades per la Policia Judicial perquè ofesos, perjudicats i testimonis compareguin davant el Jutjat de Guàrdia a donar raó dels fets;
- les efectuades pel lletrat de l'Administració de Justícia del propi jutjat per a celebrar el judici el dia hàbil més pròxim o en un màxim de set dies, quan aquell sigui competent (art. 965.1.1r LECrim); o,
- les que efectuarà el lletrat de l'Administració de Justícia del jutjat competent quan li arribi la remissió de totes les actuacions (art. 965.1.2n LECrim).

En fer la citació, s'ha d'advertir del següent:

- de les conseqüències de no comparèixer;
- que es podrà celebrar el judici al Jutjat de Guàrdia encara que no compareguin, i
- que el denunciat i l'ofès poden ser assistits per advocat si ho desitgen i que hauran d'acudir al judici amb els mitjans de prova de què intentin valer-se, així com dels drets que preveuen els articles 109, 110 i 967 LECrim. La citació de l'investigat s'acompanyarà d'una còpia de la querella o de la denúncia que hagi presentat (art. 967.1 LECrim).

Per a l'enjudiciament de delictes lleus que portin aparellada pena de multa el límit màxim sigui d'almenys 6 mesos, s'aplicaran les regles generals de defensa i representació (art. 967.1.II LECrim).

En el cas de la citació efectuada per la Policia Judicial, se sol·licitarà, a més, que designin adreça electrònica i un número de telèfon per a notificacions o, si no, aquestes es faran al domicili que assenyalin (art. 962.1 LECrim). La raó és que, en els dos últims casos, són necessàries per a la celebració del judici, estenent-se aquest requeriment a l'MF, en aquells casos en què intervingui, i es requereix haver sol·licitat les dades de comunicació esmentats (adreça de correu electrònic, telèfon o domicili) (art. 966 LECrim).

El requeriment a la citació que s'efectuï al denunciant, a l'ofès o al perjudicat i al denunciat, informant-los que poden ser assistits per advocat si ho desitgen i que hauran d'acudir al judici amb els mitjans de què intentin valer-se, reforça el dret de defensa, igual que l'especialitat assenyalada pel que fa als delictes lleus que portin aparellada multa el límit màxim sigui almenys de sis mesos. Extrem reiterat en prescriure que tractant-se de la citació de l'imputat, s'acompanyarà amb una còpia de la querella o de la denúncia presentada (art. 967.1 LECrim). En destaca la menció expressa, a l'article 967.2 LECrim, de la imposició d'una multa de 200 a 2.000 euros davant la incompareixença dels citats com a parts, testimonis i perits. Si es tracta de judicis per delictes lleus de violència contra la dona, la Policia Judicial ha de fer les citacions davant el Jutjat de Violència sobre la Dona en el dia hàbil més pròxim (art. 962.5 LECrim).

1.3. Parts. Les especialitats de l'assistència lletrada. Absència de l'imputat

La celeritat i simplicitat que s'atorga al procediment per al judici per delictes lleus segueix la línia ja continguda en la legislació anterior en matèria d'assistència lletrada i absència de l'imputat. En aquest sentit:

En tots els casos en què calgui celebrar el judici en el jutjat de guàrdia (962.1 i 964 LECrim), la policia judicial citarà immediatament els ofesos i perjudicats, el denunciant, el denunciat i els testimonis, i els advertirà que el judici es podrà fer de forma immediata en el jutjat de guàrdia, i informarà els ofesos i perjudicats dels seus drets en els termes dels articles 109, 110 i 967, és a dir, que poden ser assistits per advocats si ho desitgen i que hauran d'acudir amb els mitjans de prova de què intentin valer-se. A la citació de l'imputat s'acompanyarà còpia de la querella o de la denúncia que s'hagi presentat (art. 976.1 LECrim, reforma CP).

Idèntica prescripció sobre la possible assistència amb advocat s'aplica al procediment per al judici per delictes lleus (art. 976.1 LECrim, reforma CP).

Quant a l'absència **del denunciat**, la llei deixa ben clar que cal celebrar el judici en la seva absència; encara més, la policia judicial advertirà, com hem vist, d'aquesta possibilitat, tant en el cas del procediment que doni lloc al judici

deforma immediata en el jutjat de guàrdia (art. 962.1, 963.1.2 i 964, tots de la LECrim) com en el procediment que segueix la tramitació ordinària (art. 971 LECrim).

La clau a aquest efecte són les citacions, que si no s'han practicat correctament implicarien la nul·litat per clara indefensió. D'aquí, les múltiples referències a les citacions que s'efectuaran al MF, tret que el delictes fos perseguible només a instàncies de part, al querellant o denunciant, si n'hi hagués, al denunciat i als testimonis i perits perquè puguin donar raó dels fets. En les citacions s'advertirà de la ja esmentada possibilitat de celebrar el judici en absència i que han de comparèixer amb els mitjans de prova (art. 964.3 LECrim). A més, s'informarà succintament al denunciat dels fets en què consisteix la denúncia i que hi pot assistir amb lletrat, informació que ha de constar per escrit (art. 962.2 LECrim). Prescripció que es reitera, amb caràcter general, per a totes les modalitats en el reformat, reafirmant que en la citació segons el parer de l'imputat hi ha d'anar una còpia de la querella o de la denúncia presentada (art. 967.1 LECrim).

1.4. Presència del Ministeri Fiscal

Com a principi, el fiscal assistirà als judicis per delictes lleus, si bé l'article 969.2 LECrim reproduceix la possibilitat que el Ministeri Fiscal no assisteixi quan es tracti de delictes lleus perseguibles prèvia denúncia de l'ofès. A més, el fiscal general de l'Estat ha de donar instruccions sobre els supòsits en què l'interès públic permeti la seva absència i l'emissió dels informes a què es refereixen els articles 963.1 i 964.2 LECrim, quan la persecució del delictes lleu exigeixi la denúncia de l'ofès o perjudicat. En aquests casos, i per l'eventualitat que no hi hagi una altra acusació, es reproduceix el text de l'anterior article 969.2 LECrim, que assenyalava que la declaració del denunciant en el judici i que afirma els fets denunciats tindrà valor d'acusació, encara que no els qualifiqui ni assenyali la pena. Davant l'objecció que amb aquesta estructura jutjador assumeix el paper d'acusador, el Tribunal va resoldre a favor de la constitucionalitat del precepte, en tant que "es tracta simplement que, per a orientar el debat, informe a la part del precepte o preceptes on estan tipificats els fets que es denuncien i, genèricament, de les penes que en aquells es preveuen» (SSTC 56/1994 i 115/1994).

1.5. Discrecionalitat del Ministeri Fiscal per a sol·licitar el sobreseïment del procés

Com a part d'una tendència ja comentada en tractar del principi d'oportunitat, obrint el camp d'aplicació de la discrecionalitat en l'exercici de l'acció penal, és a dir, permetent no complir amb el deure d'exercitar l'acció penal quan hi hagi indicis de criminalitat, es regula per primera vegada que el Ministeri Fiscal pugui optar entre exercitar o no l'acció penal encara que sotmetent-la a la concurrència d'almenys dos pressupostos:

- que el delict lleu denunciat resulti de molt escassa gravetat a la vista de la naturalesa del fet, les seves circumstàncies i les personals de l'autor;
- que no hi hagi un interès públic rellevant en la persecució del fet.

Es tracta en aquest cas del pur exercici de facultats discrecionals recollides per la Llei, que faculthen el Ministeri Fiscal en un àmbit determinat, de manera que tota decisió en els límits d'aquest marc serà conforme a dret. La qüestió, és clar, és la interpretació dels conceptes jurídics indeterminats que conformen els pressupostos ("escassa gravetat" i "interès públic rellevant"). En principi, la valoració d'aquestes i les restants circumstàncies corresponen al Ministeri Fiscal, a qui s'atribueix la facultat discrecionalitat.

La Circular 1/2015 del Ministeri Fiscal assenyala alguns criteris orientatius per als fiscals vinculants, com els següents:

- En els delictes lleus públics patrimonials i en els quals per a afectar béns jurídics personals tenen una o diverses víctimes individualitzades, l'arxiu només se sol·licitarà si cap víctima denuncia o manifesta el seu interès explícit en la persecució del fet, excepte en aquells casos en què la seva postura pugui estimar infundada, irracional o arbitrària.
- Són elements dissuasoris la denúncia de la víctima i la pendència d'un dany indemnitzable no compensat, sense impedir completament aplicar la discrecionalitat.
- El parer de la víctima, en atenció a la condició participativa que li atorga l'EVD.

Si la valoració és favorable, rebut l'atestat elaborat per la Policia Judicial davant el coneixement d'alguns dels fets previstos en l'article 962 i després del corresponent oferiment d'accions i les informacions a l'ofès i perjudicat exigides en els articles 109, 110 i 967 LECrim, el jutge de guàrdia ha d'acordar el sobreseïment, si així ho sol·licita el Ministeri Fiscal i concorren els pressupostos ja citats. Així mateix, quan la policia tingui notícia de la comissió d'un delict lleu, diferent als de l'article 962, ha de formar l'atestat i el remetrà al jutge de guàrdia, qui podrà acordar el sobreseïment de conformitat amb l'article 964.

Si no cal celebrar el judici immediat, a la guàrdia, l'article 965 estableix les regles per a l'assenyalament de la celebració del judici i les citacions oportunes. Aquesta possibilitat es contempla tant per al judici per delict lleu ràpid com per l'ordinari (art. 963.1.1r. i 964.2; i 965.1.1r., tots de la LECrim).

En el cas de delictes lleus semipúblics i privats, però, aquesta eventualitat no es presenta, possiblement perquè depenent l'acció penal del seu exercici per l'ofès o perjudicat, no tindria sentit sotmetre'ls al subsegüent exercici de discrecio-

nalitat del Ministeri Fiscal. Crida l'atenció que no s'esmenti la víctima a l'hora que es pronuncii sobre la sol·licitud de sobreseïment. L'article 963.1.1r LECrim només assenyala que el sobreseïment serà notificat als ofesos pel delictes.

1.6. Tramitació: diverses vies procedimentals

Independentment de la pràctica d'aquestes diligències, el procediment es desenvolupa en realitat per mitjà de dues tramitacions a les quals s'accedeix, però, per diverses vies.

1) Enjudiciament ràpid en el propi jutjat de guàrdia (art. 962.1, 963, 964 i 789.2.1if, tots de la LECrim), i

2) Enjudiciament ordinari, quan no és possible celebrar immediatament el judici en el jutjat de guàrdia (art. 965 LECrim).

L'Enjudiciament ràpid en el jutjat de guàrdia es fa per una doble via.

1) L'enjudiciament ràpid és el procedent en dos supòsits diversos:

a) Quan es tracti de delictes lleus de lesions o maltractament d'obra, de furt flagrant, d'amenaques, de coaccions o d'injúries (art. 962,1 LECrim), delictes lleus de lesions o maltractament d'obra en l'àmbit domèstic (art. 617 i 620 en relació amb el 173, tots del CP) o delictes lleus de furt si és flagrant. A més:

- l'assumpte correspon al Jutjat d'Instrucció de Guàrdia o al de Violència sobre la Dona (art. 14.5 LECrim) al qual s'ha de lliurar l'atestat o a un altre del mateix partit judicial (art. 962.1 LECrim);
- les persones esmentades (denunciat, testimonis, ofesos i perjudicats) compareixen al Jutjat de Guàrdia o al de Violència sobre la Dona (art. 962.5 LECrim) excepte en el primer cas, quan la seva presència no s'estima necessària (art. 963.1 LECrim);
- no es presumeix impossible la pràctica d'algun mitjà de prova valorat com a imprescindible (art. 963.1.if, LECrim).

b) Quan es tracti de la resta de delictes lleus previstos al CP, si, a més:

- es rep l'atestat o es presenta la denúncia davant el Jutjat de Guàrdia;
- el denunciador està identificat;
- resulta possible citar totes les persones que hagin de ser convocades;

- les persones esmentades efectivament compareixen mentre dura el servei de guàrdia o la seva compareixença no s'estima necessària;
- l'assumpte correspon al Jutjat d'Instrucció de Guàrdia en virtut de les normes de competència i repartiment (art. 964 LECrim).

A aquest últim efecte, en els supòsits no previstos per l'article 962, quan la Policia Judicial tingui notícia d'un fet que presenti els caràcters d'algun delictes lleus, formarà de manera immediata el corresponent atestat que remetrà sense dilació al Jutjat de Guàrdia excepte per aquells supòsits exceptuats en l'article 284 LECrim. Aquest atestat les diligències practicades, així com l'oferiment d'accions a l'ofès o perjudicat, practicat d'acord amb els articles 109, 110 i 967, i la designació, si disposen d'ells, d'una adreça de correu electrònic i un número de telèfon als quals es remetraran les comunicacions i notificacions que s'hagin de fer. Si no les poguessin facilitar o el sol·licitessin expressament, les notificacions els seran remeses per correu ordinari al domicili que designin (art. 964.1 LECrim).

2) Se seguirà l'enjudiciament ordinari. Si tractant-se dels delictes lleus de l'article 962 LECrim no és possible la celebració del judici durant el servei de guàrdia, i es procedirà d'acord amb el que preveu l'article 965.1.1r i 2n LECrim.

En aquest cas, la LECrim distingeix, al seu torn, dues modalitats, en atenció exclusivament a la competència:

- Si la competència per a enjudiciar correspon al jutjat d'instrucció, el lletrat de l'Administració de Justícia efectuarà l'assenyalament i les citacions (art. 965.1.1 r LECrim).
- Si la competència correspon a un altre jutjat, el lletrat de l'Administració de Justícia remet totes les actuacions perquè es procedeixi a realitzar l'assenyalament del judici i les citacions (art. 965.1.2 r LECrim).

El CGPJ ha de dictar els reglaments per a l'ordenació adequada coordinadament amb el Ministeri Fiscal dels assenyalaments de judicis per delictes lleus (art. 965.2 LECrim).

3) És possible, finalment, una nova via d'accés al judici per delictes lleus, quan en el si d'un procediment abreujat el jutge de guàrdia reputa delictes lleus el fet que ha donat lloc a la formació de les diligències prèvies. En aquest supòsit, l'article 798.2.1r if, LECrim remet a la tramitació de l'article 963 LECrim o, el que és el mateix, a l'enjudiciament ràpid de delictes lleus.

Per a la realització de les citacions a què es refereix aquest article, la policia judicial ha de fixar l'hora de la compareixença coordinadament amb el jutjat de guàrdia (art. 962.4 LECrim).

1.7. Vista, sentència i execució

D'acord amb el que preveu l'article 969 LECrim, el judici és públic i comprèn les actuacions següents: lectura de la denúncia o querella; examen dels testimonis convocats; admissió de prova; pràctica de prova de parts acusadores; audiència de l'acusat; pràctica de prova de la defensa, i conclusions.

La sentència es pot dictar en el mateix acte del judici, fins i tot oralment, o havent transcorregut tres dies. En aquesta, si el jutge ha qualificat el delicte lleu o ha imposat la pena, haurà d'expressar en la sentència si ha pres en consideració els elements de judici imposats pel precepte corresponent del Codi penal¹.

⁽¹⁾Article 973 LECrim.

La sentència es notificarà als ofesos i perjudicats pel delicte lleu encara que no s'hagin mostrat part en el procediment. En la notificació s'hi farà constar els recursos procedents contra la resolució comunicada, així com el termini per presentar-los i l'òrgan judicial davant del qual s'hagin d'interposar (art. 973.2 LECrim).

L'execució es porta a efecte immediatament si cap de les parts no apel·la o si ha transcorregut el termini d'impugnació sense recórrer². La liquidació de la responsabilitat civil, si no s'efectua en la mateixa sentència, es farà d'acord amb el que disposen els articles 984 LECrim i el que disposa la LEC³.

⁽²⁾Article 974 LECrim.

⁽³⁾Article 974.2 LECrim.

1.8. Recursos

Contra la resolució hi pot haver recurs d'apel·lació en un termini de cinc dies⁴.

⁽⁴⁾Article 976 LECrim.

Per al coneixement d'aquest recurs la Sala estarà formada per un sol magistrat (art. 82.2.1r LOPJ). La sentència d'apel·lació es notificarà als ofesos i perjudicats pel delicte lleu, encara que no se n'hagin mostrat part en el procediment (art. 976.3 LECrim).

Contra la sentència de segona instància no hi pot haver cap recurs⁵.

⁽⁵⁾Article 977 LECrim.

2. El procediment per a l'enjudiciament ràpid

2.1. Línies generals de la reforma de 2002

L'Exposició de motius de la Llei 38/2002, de 24 d'octubre, de "reforma parcial de la Llei d'enjudiciament criminal sobre procediment per a l'enjudiciament ràpid i immediat de determinats delictes i faltes, i de modificació del procediment abreujat" assenyala que raons d'urgència han obligat a emprendre aquesta reforma parcial amb anterioritat a una altra que havia de comprendre tota la llei processal penal.

Es busca, en definitiva, accelerar la resposta penal salvaguardant les garanties essencials i establint els mecanismes compensatoris necessaris.

L'objectiu final és propiciar un títol executiu, en cas de falta de resposta del deutor, acomplint una tutela més ràpida i efectiva.

2.2. Naturalesa jurídica

L'Exposició de motius de la Llei 38/2002 es refereix reiteradament a aquest com un procediment especial. No es tracta, en efecte, d'un tipus de procediment al qual s'hi hagi d'anar a parar en virtut del criteri ordinari de la gravetat de la pena assignada en abstracte al fet objecte d'enjudiciament (com succeeix amb el procediment ordinari per delictes greus, amb el procediment abreujat i amb el judici sobre delictes lleus).

L'especialitat del procediment, a més del seu singular i limitat àmbit d'aplicació, també es pot fundar en altres elements:

- Les ampliadess i específiques funcions de la policia judicial.
- La configuració especial del judici d'acusació i dels recursos en aquesta fase del procediment.
- El fet que hi ha un cas específic de conformitat únicament per a aquest procediment.

2.3. Àmbit objectiu d'aplicació del procediment per a l'enjudiciament ràpid

La delimitació de l'àmbit objectiu d'aplicació d'aquest procediment, segons s'acaba d'exposar, es fa a partir de criteris heterogenis:

- D'una banda, s'ha d'apreciar una "facilitat instructora", que es pot xifrar d'acord amb tres paràmetres:

- Que es tracti de delictes flagrants.
 - Que es tracti de delictes que han posat secularment de manifest aquesta facilitat.
 - Que, tractant-se de qualsevol delicte, la repetida facilitat es presenti en el cas concret.
- D'altra banda, s'ha de tractar de delictes "menys greus", és a dir, de delictes castigats amb pena privativa de llibertat que no excedeixi de cinc anys o altres penes qualssevol, tant si són úniques, com conjuntes o alternatives, la durada de les quals no excedeixi de deu anys, o amb pena de multa, sigui quina sigui la seva quantitat.

L'article 795 LECrim estableix que és procedent substanciar aquest procediment especial sempre que el procés s'incoï en virtut d'atestat policial i que la policia judicial hagi detingut una persona i l'hagi posat a la disposició del jutjat de guàrdia o que, fins i tot sense detenir-la, l'hagi citat per a comparèixer davant el jutjat de guàrdia per tenir la qualitat de denunciat en l'atestat policial, si, a més, concorre alguna de les circumstàncies següents:

1) Que es tracti d'un delicte flagrant, d'acord amb la definició que inclou el propi precepte.

Definició de delicte flagrant

Delicte que s'estigués cometent o s'acabés de cometre quan el delinqüent sigui sorprès; estenent-se aquesta circumstància, no solament al moment d'estar cometent l'acció delictiva sinó al detingut o perseguit immediatament després, si la persecució durés o no se suspengués mentre el delinqüent no es posi fora de l'abast; i delinqüent sorprès immediatament després amb efectes, instruments o vestigis que permetin de presumir la seva participació.

2) Que es tracti d'algun dels delictes següents: furts, robatoris, furt i robatori d'ús de vehicles, delictes contra la seguretat del trànsit, delictes de danys referits a l'article 263 del Codi penal, delictes contra la salut pública previstos en l'article 368, incís segon, del Codi penal, delictes flagrants relatius a la propietat intel·lectual i industrial previstos en els articles 270, 273, 274 i 275 del Codi penal⁶. A aquests s'hi afegeixen les lesions, coaccions, amenaces o violència física o psíquica habitual, comesos contra les persones a les quals es refereix en l'article 173.2 CP.

⁽⁶⁾Article 795.1.2n. LECrim.

3) Que constitueixin fets punibles la instrucció dels quals sigui pressumiblement senzilla. Aquesta circumstància correspon a apreciar el Jutjat de Guàrdia quan rebí l'atestat amb els objectes, instruments i proves que l'acompanyin en el seu cas.

4) En aquest grup, sempre limitat a delictes perseguits amb penes privatives de llibertat de fins a cinc anys o d'una altra naturalesa fins a deu, o de multa, cal incorporar un **supòsit addicional d'aplicació** d'aquest enjudiciament ràpid: l'introduït per l'article 779.1.5a. LECrim, és a dir, la transformació d'abreujat a ràpid derivada de l'admissió de fets constitutius de delicte castigat amb una pena inclosa entre els tres anys de presó, amb pena de multa sigui quin sigui l'import o amb una pena d'una altra naturalesa que no excedeixi de deu anys (art. 801 LECrim).

La delimitació de l'àmbit objectiu d'aplicació d'aquest procediment per a l'enjudiciament ràpid exclou expressament dos supòsits que si s'haguessin de tramitar resultaria incompatible amb l'objectiu d'immediatesa que es persegueix:

1) Els delictes connexos amb un altre o altres delictes no compresos en l'apartat anterior⁷.

(7) Article 795.2 LECrim.

2) Aquells procediments en què s'acordi el secret de les actuacions⁸.

(8) Article 795.3 LECrim.

2.4. Mesures i facultats reconegudes a la policia: la imprescindible complementarietat de l'increment de mitjans. La coordinació entre la policia i el jutjat de guàrdia

La participació –protagonisme gairebé– de la policia judicial es valora des d'un inici com quelcom consubstancial a l'efectivitat del procediment, encara que, en rigor, les actuacions portades a terme de manera prèvia per la policia encara no formen part del procés penal. La rellevància de les actuacions prèvies de la policia ha conduït que s'afegeixin a les previsions generals dels articles 770 i 771 LECrim sobre actuació de la policia judicial (en seu de procediment abreujat) una sèrie de **comeses específiques de la policia judicial en l'enjudiciament ràpid**⁹, i que es detallen tot fent l'anàlisi del procediment.

(9) Article 796 LECrim.

Molt més rellevant que especular sobre la naturalesa d'aquestes "actuacions de la policia judicial" és l'efectivitat de les mesures, sense les quals el procés es convertirà irremediablement en un procés abreujat¹⁰. Aquesta eficàcia depèn d'una bona **coordinació entre la policia judicial i el jutjat de guàrdia**.

(10) Article 798.2.2a. LECrim.

D'aquí ve la rellevància de les dues normes dictades a iniciativa del Consell General del Poder Judicial en desenvolupament del mandat contingut en l'article 796.2 de la LECrim. Es tracta de l'Acord reglamentari 2/2003, de 26 de febrer,

(11) Article 796.3 LECrim.

del Ple del CGPJ, dels aspectes accessoris de les actuacions judicials, pel que fa al servei de guàrdia; i la Instrucció 3/2003, de 9 d'abril, sobre normes de repartiment penals i registre informàtic de violència domèstica, del Ple del CGPJ. I d'altra banda, la previsió legal d'acord amb la qual, si la urgència així ho requereix, les citacions policials puguin efectuar-se verbalment, sense perjudici de la seva posterior documentació¹¹.

2.5. Desenvolupament del procediment

El pes de la novetat del procediment recau sobre:

- a) La fase preprocessal, que correspon a les actuacions de la policia judicial.
- b) Les dues primeres fases processals que es desenvolupen davant el jutge de guàrdia: les "diligències urgents" i la preparació del judici oral –fase intermèdia o judici d'acusació. En el judici oral, i també en l'apel·lació eventual, les singularitats són menors i se centren essencialment en l'escurçament d'alguns terminis.

2.5.1. Actuacions de la policia

L'article 796 LECrim conté un elenc de les activitats que ha de portar a terme la Policia Judicial per a "preparar" la substanciació d'aquest procediment especial. La Policia judicial està obligada a portar-les a terme si considera que està davant un delicte que reuneix els requisits enumerats en l'article 795 LECrim. De l'èxit d'aquestes actuacions depèn en bona mesura la possibilitat que es pugui seguir la tramitació d'aquest procediment d'enjudiciament ràpid.

Si comparem el citat article 796 LECrim i els seus homònims en el procediment abreujat¹², que són d'aplicació supletòria¹³, les especialitats se centren justament en què es disposa el necessari per a arribar als objectius ja mencionats. Així, la Policia Judicial haurà de portar a terme el següent:

- Requerir la presència del forense de guàrdia, quan a més de prestar auxilis a l'ofès, es necessiti un informe pericial.
- Informar l'imputat del seu dret a comparèixer assistit d'advocat i, si la persona manifesta expressament la seva negativa, recaptar del Col·legi d'advocats la designació d'un lletrat d'ofici.
- Citar per a comparèixer davant el jutjat de guàrdia, el denunciador, els testimonis i els asseguradors de l'article 117 CP, si consta la seva identitat. En aquests casos la policia ha d'advertir sobre les conseqüències de no com-

Lectura recomanada

Sobre la coordinació entre la policia judicial i els jutjats de guàrdia, vegeu l'Acord reglamentari 2/2002, de 26 de febrer, del Ple del GGPJ, pel qual es modifica el Reglament 5/1995, de 7 de juny, de les actuacions judicials, en tot allò relatiu als serveis de guàrdia.

⁽¹²⁾Article 770 a 773 LECrim.

⁽¹³⁾Article 795.4 LECrim.

⁽¹⁴⁾Article 796.1.7è. LECrim.

parèixer en el jutjat de guàrdia, que consisteix en la imposició d'una multa de 200 a 5.000 euros, si es tracta de la primera crida; i de ser perseguit pel delicte d'obstrucció a la justícia, si és la segona crida.

- Remetre a l'Institut de Toxicologia o al Laboratori Territorial de Drogues les substàncies confiscades per a la seva remissió al jutjat de guàrdia abans del dia que s'ha citat a les persones anteriorment esmentades. Si no és possible la remissió en aquesta data, es faculta la policia per a dur a terme l'anàlisi, sense perjudici del control judicial (s'entén posterior) i –tot i que la norma no ho assenyali expressament– sempre que el tipus d'anàlisi així ho permeti.
- Instar al personal sanitari que practiqui l'anàlisi en el cas de la prova d'alcoholèmia perquè envii el resultat al jutjat de guàrdia abans de la data de la citació¹⁴.
- Sol·licitar la presència de perit davant el jutjat de guàrdia, i emetre –fins i tot oralment– l'informe sobre aquell objecte que no pugui ser remès i del qual es necessiti taxació.

Entre les especialitats d'aquesta fase preprocessal cal assenyalar l'excepció de compareixença i citació de les forces i cossos de seguretat que van intervenir en l'atestat davant del jutge de guàrdia, llevat que s'estimi imprescindible i es motivi en la resolució corresponent¹⁵.

⁽¹⁵⁾Articles 796.1.4t. i 797.1.8è. LE-Crim.

2.5.2. Diligències urgents davant el jutjat de guàrdia

En sentit propi, el procés comença quan el Jutge de guàrdia, rebut l'atestat policial, dicta interlocutòria manant la incoació de "diligències urgents": se substanciarà aleshores una instrucció molt breu davant el propi jutge de guàrdia, la finalitat del qual és decidir amb la rapidesa més gran possible –a causa de la senzillesa de l'assumpte– si es donen les condicions o no per a una prompta celebració del judici oral.

Amb vista a aconseguir que la instrucció pugui concloure davant el jutjat de guàrdia i se celebri també la fase intermèdia o judici d'acusació, és essencial, abans de res, l'èxit de les activitats dutes a terme o encarregades (en molts casos) per la policia judicial. Es necessita, a més, que l'òrgan jurisdiccional, amb la participació activa del ministeri fiscal i de les parts acusadores restants, si n'hi hagués, entenguin, primer, que la instrucció es pot donar efectivament per acabada i, segon, que es pot sol·licitar l'obertura del judici oral i exercitar

l'acció penal. Aquest és el conjunt d'actuacions que es comprenen en els articles 797 ("diligències urgents davant el jutjat de guàrdia") i 800 ("De la preparació del judici oral").

A aquests efectes, el conjunt d'aquestes diligències s'encaminen a completar, abans de res, aquelles que va fer o va encomanar la policia en virtut de l'article 796 LECrim (recaptar antecedents penals; informes pericials; examen del metge forense i taxació de béns).

Així mateix, serà contingut d'aquesta fase inicial prendre declaració al detingut o al denunciat que ha comparegut citat per la policia, als testimonis igualment citats; a reiterar l'oferiment d'accions i desenvolupar determinades diligències com el reconeixement en roda, a citar a qui consideri necessari, i també ordenar la pràctica de qualsevol diligència que es pugui portar a terme en el termini de la guàrdia¹⁶.

(16) Article 797.1.9a. LECrim.

Per garantir l'exercici del dret de defensa, a més a més de l'habilitació legal de l'advocat designat per la defensa per a totes les actuacions que es facin al jutjat de guàrdia, el jutge, una vegada incoades les diligències urgents, ha de disposar que se li traslladi una de còpia de l'atestat i de totes les actuacions s'hagin fet al jutjat de guàrdia¹⁷.

(17) 797.3.II LECrim.

Finalment, potser amb rellevància singular en aquest procediment, es preveu la celebració de prova anticipada, en la pròpia guàrdia, si naturalment concorren els requisits necessaris a aquest efecte¹⁸.

(18) Article 797.2 LECrim.

En el supòsit que la competència correspongui al jutjat de violència sobre la dona, les diligències assenyalades anteriorment hauran de ser practicades durant les hores d'audiència. La policia judicial haurà de realitzar les citacions a què es refereix l'article 796, davant del jutjat de violència sobre la dona, el dia hàbil més pròxim, entre aquells que es fixin reglamentàriament. No obstant això, el detingut, si n'hi hagués, haurà de ser posat a disposició del jutjat d'instrucció de guàrdia, als únics efectes de regularitzar-ne la situació personal, quan no sigui possible la presentació davant del jutjat de violència sobre la dona que resulti competent. Per a la realització de les citacions esmentades, la Policia Judicial fixarà el dia i l'hora de la compareixença coordinadament amb el jutjat de violència sobre la dona¹⁹.

(19) Article 797 bis LECrim.

2.5.3. Fi de la instrucció. Període intermedi o judici d'acusació. Règim legal de l'exercici de l'acció penal

La fi de la instrucció suposa una resolució del jutge de guàrdia en aquest sentit. A aquest efecte, el jutge escoltarà les parts que han comparegut i al ministeri fiscal sobre la resolució que ha de dictar i sobre l'adopció de mesures cautelars que aquests instin²⁰. Seguidament dictarà una resolució de les tres possibles:

(20) Article 798.1 LECrim.

a) Resolució oral, considerant que ja n'hi ha prou amb les diligències practicades i ordenant la continuació del procediment pels tràmits de l'enjudiciament ràpid²¹.

(21) Article 798.2.1r. LECrim.

b) Interlocutòria (per tant, no oral) que remet les actuacions als tribunals de menors, a la jurisdicció militar o ordenant la incoació de judici sobre delictes lleus, si es donen els supòsits de l'article 779.1 LECrim; o sobreseïment, lliure o provisional de la causa, d'acord amb què el fet es consideri no constitutiu de delictes o bé que es consideri que no hi ha autor conegut.

c) Resolució que ordena la substanciació del procés per les vies del procediment abreujat, si considera les diligències practicades insuficients per a donar per concloua la instrucció. En aquest cas, la Llei li exigeix explicació del perquè de la falta de suficiència de les diligències²².

(22) Article 798.2.2n. LECrim.

La resolució en virtut de la qual s'ordena continuar per les vies del procediment per a l'enjudiciament ràpid no es pot recórrer²³ –a diferència del que en un cas semblant ocorre en el procediment abreujat. Així, doncs, en aquest procés no hi pot haver recurs ni contra la resolució que resol seguir la seva tramitació, ni contra la que obre el judici oral.

(23) Article 798.2.1r. LECrim.

La interlocutòria que remet al judici sobre delictes lleus, al procediment de menors o s'inhibeix a favor de la jurisdicció militar es pronunciarà sobre l'adopció de mesures cautelars enfront de l'imputat i el responsable civil, si escau. Aquesta resolució sí que és susceptible dels recursos de reforma i apel·lació²⁴.

(24) Article 798.2.1r. LECrim.

Si el jutge dicta resolució oral de continuació del procediment pel tràmit d'enjudiciament ràpid caldrà que, en el mateix acte, els acusadors es pronuncin sobre la ratificació o modificació de les mesures cautelars²⁵.

(25) Article 800.1 LECrim.

Finalment, si procedís, s'ordenarà la devolució d'objectes intervinguts que van ser presentats amb l'atestat policial en el jutjat²⁶.

(26) Article 798.4 LECrim.

Continuació del procediment pels tràmits de l'enjudiciament ràpid. Judici d'acusació: sobreseïment o obertura del judici oral

Si s'ha estimat procedent l'enjudiciament ràpid, el jutge de guàrdia escoltarà "en el mateix acte" el ministeri fiscal i les parts que han comparegut perquè es pronunciïn sobre el sobreseïment o l'obertura del judici oral, i també sobre les mesures cautelars.

Sobreseïment

Cal diferenciar, segons si el ministeri fiscal sigui o no l'únic acusador.

a) Si se sol·licita el sobreseïment pel ministeri fiscal i no ha comparegut l'acusador particular, es podrà efectuar l'oferiment d'accions als perjudicats i comunicar la petició al superior jeràrquic del ministeri fiscal, i si ningú acudeix a exercitar l'acció, se sobreseurà el procés, tret que es tracti d'algun dels supòsits de l'article 20.1r., 2n., 3r., 5è. i 6è. CP, en què cal retornar les actuacions per a qualificar, i es continua el judici per a imposar les mesures de seguretat i pronunciar-se sobre l'acció civil. Si se sobreseu, s'haurà de deixar sense efecte les mesures cautelars adoptades.

b) Si es tracta d'una sol·licitud conjunta del ministeri fiscal i de l'acusador particular, el jutge acordarà el sobreseïment, tret que concorrin els supòsits de l'article 20.1r., 2n., 3r., 5è. i 6è. CP, que el conduiran a actuar com s'acaba d'assenyalar en el paràgraf anterior.

Sol·licitud d'obertura del judici oral

Si se sol·licita l'obertura del judici oral, el jutge ho haurà d'acordar amb l'única excepció d'entendre que el fet no és constitutiu de delictes o que no hi ha indicis racionals de criminalitat contra l'acusat²⁷.

⁽²⁷⁾ Article 800.1 en relació amb el 783.1.1 LECrim.

Contra la interlocutòria d'obertura del judici oral, com ocorre en el procediment abreujat, es prohibeix expressament el recurs²⁸.

⁽²⁸⁾ Article 800.1 *in fine* LECrim.

2.5.4. Preparació del judici oral: exercici de l'acusació; règim legal de l'exercici de l'acusació; escrit de defensa i citació per a la vista

Obert el judici oral, el règim legal de l'article 800.2 LECrim obliga a distingir entre l'existència o no d'acusació particular.

a) Si no hi ha acusació particular, és a dir, si només va exercitar l'acció penal el ministeri fiscal, aquest haurà de presentar el seu escrit d'acusació immediatament, o bé la formularà oralment.

b) Si s'hagués constituït acusador particular que hagi sol·licitat l'obertura del judici oral, s'emplaçarà a aquest i al ministeri fiscal perquè presentin els escrits d'acusació en un termini improrrogable de dos dies.

Règim legal de l'exercici de l'acusació: la falta de presentació de l'escrit d'acusació i les seves conseqüències

El règim que s'atorga a la falta de presentació de l'escrit d'acusació del ministeri fiscal en aquest enjudiciament ràpid és diferent al del procediment abreujat.

En el procediment abreujat, l'absència d'escrit d'acusació determina per exigències de l'acusatori que el procés romangui suspès fins aleshores.

En canvi, en el si del procediment d'enjudiciament ràpid, l'article 800.5 LE-Crim preveu determinades conseqüències davant la manca de presentació del citat escrit d'acusació del ministeri fiscal.

Si l'acusació no ha comparegut en la causa, el ministeri fiscal haurà de presentar l'escrit a l'acte, una vegada decretada l'obertura del judici oral, o bé haurà de formular aleshores oralment l'acusació. Si no ho fes així, el jutge podrà oferir accions als ofesos i perjudicats coneguts (amb caràcter facultatiu) i, en tot cas, requerirà immediatament al superior jeràrquic del fiscal perquè, en el termini de dos dies, presenti l'escrit que procedeixi. Si no ho fes, s'entendrà que el ministeri fiscal no demana l'obertura del judici oral i que considera procedent el sobreseïment lliure.

Si l'acusació hagués comparegut, s'actuarà de la mateixa manera si el ministeri fiscal no presenta el seu escrit dins el termini inicial de dos dies que, en aquests casos, té atribuït a aquest fi.

Escrit de defensa i citació per a la vista

Presentat l'escrit d'acusació, el jutge de guàrdia cita a les parts per a celebrar el judici oral, emplaçant l'acusat i el responsable civil, si escau, perquè presentin escrit de defensa.

L'acusat, a la vista de l'escrit d'acusació pot presentar l'escrit de defensa immediatament o formular-lo oralment. Si no fos així, se li concedirà un termini perquè ho presenti: aquest termini es fixarà pel jutge de guàrdia "amb un màxim de cinc dies", "atenent les circumstàncies" i sense que, en principi, es prevegi la possibilitat de pròrroga.

És el Lletrat de l'Administració de Justícia del jutjat de guàrdia qui farà l'assenyalament per a la celebració de la vista com més aviat millor, en un termini màxim de quinze dies²⁹ i ajustant-se al que estableix l'art. 7.

⁽²⁹⁾Article 800.3 LECrim.

Finalment, es practicaran les citacions proposades pel ministeri fiscal i les altres parts, duent a terme en l'acte, el Lletrat de l'Administració de Justícia, les que siguin possibles, sense perjudici de la decisió que sobre l'admissió de proves adopti l'òrgan enjudiciador³⁰.

⁽³⁰⁾Article 800.3.II en relació amb el 802.1 i alhora remet als articles 786 a 788, tots de la LECrim.

2.5.5. Judici oral

Rebut l'escrit de defensa o preclòs el termini per a la seva presentació, l'article 800.6 i 7 i l'article 802 LECrim remetent al règim legal del procediment abreujat per a celebrar el judici oral³¹ amb alguna especialitat molt concreta: així, en els supòsits que per motiu justificat no es pogués portar a terme el judici oral en el dia que s'hagués assenyalat o no es pogués concloure en un sol acte, el jutge assenyalà el dia més immediat possible per a celebrar-lo o continuar-lo, i s'haurà de celebrar en tot cas en els quinze dies següents, tenint en compte les necessitats de l'agenda programada d'assenyalaments i les altres circumstàncies contingudes en l'article 182.4 de la Llei d'enjudiciament civil i l'article 785 de la LECrim, posant-ho en coneixement dels interessats³².

⁽³¹⁾Article 786 a 788 LECrim.

⁽³²⁾Article 802.2 LECrim.

En el restant s'aplicaran les regles generals de l'abreujat, és a dir:

a) La necessitat d'assistència de l'acusat i el seu lletrat, tret que la pena sol·licitada no excedeixi de dos anys, si és de presó, o de sis, si és d'una altra naturalesa.

b) La celebració d'un torn d'intervencions per a depurar el procediment de possibles obstacles processals o posar de manifest la vulneració d'un dret fonamental³³.

⁽³³⁾Article 786.2 LECrim.

c) El desenvolupament de la prova d'acord amb el que hi ha disposat en l'article 788.1 LECrim, sense que se suspengui el procés en els casos assenyalats en aquest precepte³⁴.

⁽³⁴⁾Article 788.1.VI LECrim.

d) El plantejament de dubtes sobre determinats aspectes dels quals es vulgui desvincular el jutge, d'acord amb el que hi ha disposat en l'article 788.3 LECrim.

2.5.6. La sentència i la seva impugnació

La **sentència** es dictarà en els tres dies següents a la terminació de la vista, i serà d'aplicació el que hi ha disposat en l'article 789 LECrim per al procediment abreujat. És a dir, quant als límits que marquen la congruència, no podrà imposar pena més greu de la sol·licitada per les acusacions ni condemnar per delictes diferents quan aquest comporti una diversitat de bé jurídic protegit o

mutació substancial del fet jutjat; tret que alguna acusació assumís el plantejament exposat pel jutge d'acord amb el que hi ha disposat en l'article 788.3.II LECrim.

Aquí es poden reiterar les consideracions efectuades en l'apartat anterior referent a aquest extrem.

Pel que fa a la **impugnació**, i a semblança del procediment abreujat, contra la sentència recaiguda en aquest enjudiciament ràpid es pot interposar recurs d'apel·lació. S'afegeix, no obstant això, alguna especialitat: l'article 803 LECrim redueix els terminis i assenyala la tramitació preferent del recurs d'apel·lació en aquest procediment.

2.5.7. La conformitat en l'enjudiciament ràpid

Aquesta forma d'aplicació del principi d'oportunitat constitueix, sens dubte, l'instrument més potentat a l'hora d'accelerar la resolució del procés penal.

La conformitat en la guàrdia

L'article 801 de la LECrim introdueix la possibilitat d'acabar el procés penal en la mateixa guàrdia, per mitja d'una conformitat, que a més s'incentiva amb una reducció de la pena en un terç.

Aquesta autèntica especialitat de la conformitat opera tan sols en l'àmbit de la criminalitat menor, és a dir, delictes castigats amb pena de fins a tres anys de presó o fins a deu anys si es tracta de pena d'una altra naturalesa. A més, se supedita a la concurrència d'una sèrie de pressupòsits i sotmet la seva efectivitat al compliment d'una sèrie de condicions, en alguns casos.

1) Pressupòsits i requisits

Per a aquesta conformitat en la guàrdia no ha d'haver-se constituït acusació particular i el ministeri fiscal ha d'haver sol·licitat l'obertura del judici oral, així com haver presentat en l'acte escrit d'acusació³⁵.

⁽³⁵⁾Article 801 LECrim.

A partir d'aquí, els **pressupòsits**, que s'assenyalen a partir de l'article 801.1.2n. i 3r. i 801.2, tots de la LECrim, són:

- Que els fets objecte d'acusació hagin estat qualificats com a delictes castigats amb pena de fins a tres anys de presó o amb una altra pena de diferent naturalesa, la durada de la qual no excedeixi de deu anys.

⁽³⁶⁾Article 801.2 LECrim.

- Que tractant-se de pena privativa de llibertat, la pena sol·licitada o la suma de les penes sol·licitades, no superi, reduïda en un terç, els dos anys de presó, encara que la pena imposada resultant sigui inferior al límit mínim previst en el Codi penal³⁶.

I juntament amb d'aquests, les **condicions**, en els casos específics que s'assenyalen, figuren en l'article 801.3 de la LECrim:

- a) Que en cas de falta de reserva de l'acció civil, l'acusat es compromet a satisfer les responsabilitats civils que s'hagin originat en el termini prudencial que el jutjat de guàrdia assenyali; i,
- b) La presentació de la certificació, o el compromís de l'acusat d'obtenir l'acreditació corresponent, del centre o servei públic o privat degudament acreditat o homologat, quan l'acusat es trobi deshabituat o sotmès a tractament.

2) Moment i escrit de conformitat

La presència o no d'acusador, a més del ministeri fiscal, determina que la conformitat tingui lloc, o bé amb l'escrit de defensa³⁷, o bé amb l'escrit d'acusació³⁸ que presenti el ministeri fiscal (si és l'únic acusador).

⁽³⁷⁾Article 801.5 LECrim.

⁽³⁸⁾Article 801.I.1r. LECrim.

3) Control de la conformitat pel jutge de guàrdia

Els aspectes que ha de controlar el jutge, a partir de la descripció dels fets acceptada per les parts, són:

- que la qualificació acceptada sigui correcta;
- que la pena sol·licitada sigui procedent; i
- que la conformitat hagi estat prestada lliurement i amb coneixement de les seves conseqüències.

Cal recordar que el control és merament jurídic i no afecta cap valoració fàctica. Per això, d'acord amb la doctrina constitucional, no es pot retreure pèrdua d'imparcialitat en el jutge de guàrdia que coneix inicialment del procés i resol acollint la conformitat.

D'altra banda, si el jutge considerés incorrecta la qualificació a què es refereix la conformitat de l'acusat o entengués que la pena sol·licitada no escau legalment, requerirà la part que va presentar l'escrit d'acusació més greu perquè manifesti si s'hi ratifica o no. Només quan es modifiqui l'escrit en la direcció correcta, el jutge dictarà sentència de conformitat. Altrament haurà d'indicar la celebració del judici oral³⁹.

⁽³⁹⁾Article 787.3 LECrim.

També assenyalarà la celebració del judici oral, si té dubtes sobre la llibertat de l'acusat a l'hora de prestar la conformitat o el coneixement de les conseqüències d'aquell (art. 787.4.II LECrim).

I en consideració a idèntica aplicació subsidiària del règim general, l'acord de conformitat serà susceptible de recurs tan sols quan no s'hagin respectat els requisits o termes de la conformitat (art. 787.7 LECrim).

4) Resolució que acull la conformitat: efectes de l'acord de conformitat

Si es presenten els pressupòsits i requisits, el jutge de guàrdia ha de dictar oralment sentència de conformitat que s'ha de documentar d'acord amb el que preveu a l'art. 789.2 LECrim, i ha d'imposar la pena sol·licitada reduïda en un terç. Si el fiscal i les parts personades expressen la seva decisió de no recórrer, el jutge, en el mateix acte, ha de declarar oralment la fermesa de la sentència⁴⁰.

⁽⁴⁰⁾Art. 801.2 LECrim.

5) Decisió sobre la suspensió o substitució de les penes privatives de llibertat

En tots els casos de pena privativa de llibertat, sempre que es presentin les circumstàncies estudiades en l'epígraf anterior, el jutge s'haurà de pronunciar sobre la suspensió o substitució, d'acord amb el disposat a l'article 81.3 del Codi penal.

Per a apreciar la procedència d'aquestes mesures es té en compte la pena reduïda com a conseqüència de la conformitat.

El pronunciament sobre la suspensió o substitució, encara que formi part necessària de la sentència en casos de pena privativa de llibertat, no significa que s'hagin d'atorgar els esmentats beneficis. Per a això és necessari que hi concorrin els requisits que s'assenyalen en l'article 81 del Codi penal per a la suspensió i en l'article 88 del Codi penal per a la substitució.

Abans d'acordar la suspensió o la substitució de la pena, el jutge de guàrdia ha d'escoltar les parts i comprovar la concurrència dels requisits exigits en els esmentats articles del Codi penal.

2.6. El reconeixement de fets com a via per a aplicar la reducció d'un terç en la pena en el procediment abreujat i la conversió en enjudiciament ràpid

Segons l'article 779.1.5è. de la LECrim, en el procediment abreujat, i abans de dictar la interlocutòria que sobreseu, transforma o acorda seguir els tràmits de l'esmentat procediment, l'imputat, assistit pel seu advocat, pot reconèixer els fets en presència judicial.

Si els fets s'inclouen entre els de l'article 801 de la LECrim, convocats el ministeri fiscal i la resta de parts acusadores, si escau, poden formular un escrit d'acusació conformat.

L'escrit d'acusació conformat s'haurà de referir al delicte que tingui prevista pena privativa de llibertat de fins a tres anys de presó o que no excedeixi de deu si és d'una altra naturalesa, i tractant-se de pena privativa, que la sol·licitada o la suma de les sol·licitades no superi, reduïda en un terç, els dos anys de presó.

L'escrit d'acusació, d'acord amb l'article 800.2.I i l'article 802.1 que remet al 787, tots de la LECrim, pot derivar en una sentència de conformitat, sempre que el jutge d'instrucció valori la conformitat com a conscientment i lliurement prestada i la qualificació jurídica i pena sol·licitades com a correctes.

Assolida la conformitat, el jutge "incoarà diligències urgents" i ordenarà la continuació de les actuacions pels tràmits previstos en els articles 800 i 801 de la LECrim. Aquesta incoació s'ha d'interpretar simplement com posar fi a les diligències prèvies, per a continuar pels tràmits previstos per a l'enjudiciament ràpid. De fet, finalitzada la compareixença de les parts amb la formulació de l'escrit d'acusació a què doni la seva conformitat l'acusat, resta tan sols el control judicial referit en l'article 787.2 de la LECrim i que es dicti sentència de conformitat. La sentència de conformitat, per imperatiu de l'article 801.2 de la LECrim, haurà d'imposar la pena sol·licitada reduïda en un terç, i, si fos privativa de llibertat, declarar-ne la suspensió o substitució, si escau.

3. Procediment per acceptació de decret

El procediment per acceptació de decret es concep en l'exposició de motius com un procediment especial en el qual, complerts uns pressupostos objectius i subjectius, el ministeri fiscal formula una proposta sancionadora que, acceptada per l'encausat assistit del seu advocat, posa fi anticipat al procés penal.

Es persegueix que aquest procediment ocupi un lloc en el qual no hi cap l'aplicació de l'enjudiciament ràpid per no concórrer els pressupòsits de l'art. 795 LECrim o per aquells altres en què un procediment incoat com a ràpid es transformi en abreujat.

L'instrument bàsic a aquest efecte és elevar al jutge d'instrucció, en lloc de la denúncia del fet delictiu, una proposta acordada que incorpora la sol·licitud de la sentència i pena corresponent.

Moment processal

Es pot formular en qualsevol moment després d'iniciar-se les diligències d'investigació per la fiscalia o les diligències prèvies pel jutjat i fins a la finalització de les diligències prèvies, encara que l'investigat no hagi estat cridat a declarar (art. 803 bis a LECrim).

Àmbit objectiu d'aplicació i requisits

S'aplicarà a delictes castigats amb pena de multa, treballs en benefici de la comunitat o amb pena de presó que no excedeixi d'1 any i que pugui ser suspesa de conformitat amb el que disposa l'art. 80 CP, amb o sense privació del dret a conduir vehicles de motor i ciclomotors

Cal tenir present la disposició addicional sisena de la Llei 41/2015, de 5 d'octubre, de modificació de la Llei d'enjudiciament criminal per a l'agilització de la justícia penal i l'enfortiment de les garanties processals que assenyala que, sense perjudici del que s'estableix per als processos especials, els delictes que alternativament o conjuntament estiguin castigats amb una pena lleu i una altra menys greu s'han de substanciar pel procediment abreujat o, si s'escau, pel procediment per a l'enjudiciament ràpid de determinats delictes o pel procediment per acceptació de decret.

A més han de concórrer cumulativament els següents requisits:

- 1) Que el MF entengui que la pena concreta aplicable és la pena de multa o treballs en benefici de la comunitat i, si s'escau, la pena de privació del dret a conduir vehicles de motor i ciclomotors; i
- 2) Que no estigui personada acusació popular o particular en la causa (art. 803 bis a LECrim).

Objecte del procés

El procediment té per objecte una acció penal exercitada per a la imposició d'una pena de multa o treballs en benefici de la comunitat, i, si s'escau, de privació del dret a conduir vehicles de motor i ciclomotors (art. 803 bis I LECrim).

A més pot tenir per objecte l'acció civil adreçada a l'obtenció de la restitució de la cosa i la indemnització del perjudici (art. 803 bis b II LECrim).

Contingut del decret de proposta d'imposició de pena i remissió al jutjat d'Instrucció

El contingut s'explicita taxativament en els següents sis punts:

- 1) Identificació de l'encausat.
- 2) Descripció del fet punible.
- 3) Indicació del delictes comès i menció succinta de la prova existent.
- 4) Breu exposició dels motius pels quals s'entén, si s'escau, que la pena de presó ha de ser substituïda.
- 5) Proposta de penes efectuada pel MF entre les de multa o treballs en benefici de la comunitat, i, si s'escau, la de privació del dret a conduir vehicles de motor i ciclomotors, reduïda en un terç respecte de la legalment prevista, tot i que suposi la imposició del límit inferior al límit previst en el CP.
- 6) Peticions de restitució i indemnització, si s'escau (art. 803 bis c LECrim).

El decret de proposta d'imposició de pena dictat pel MF es remetrà al Jutjat d'Instrucció per a la seva autorització i notificació a l'encausat (art. 803 bis d LECrim).

Interlocutòria d'autorització, notificació a l'encausat i citació de compareixença

El Jutjat d'Instrucció autoritzarà el decret de proposta d'imposició de pena quan es compleixin els requisits que preveu l'art. 803 bis a LECrim.

Si el Jutjat d'Instrucció no autoritzés el decret, aquest quedarà sense efecte (art. 803 bis i LECrim).

Dictada la interlocutòria d'autorització del decret, la notificarà juntament amb el decret a l'encausat, a qui citarà perquè comparegui davant el tribunal en la data i dia que indiqui (art. 803 bis f 1 LECrim).

A la notificació s'informarà a l'encausat de la finalitat de la compareixença, de la preceptiva assistència de lletrat per a la seva realització i dels efectes de la seva incompareixença, així com que si no compareix assistit de lletrat, s'ha d'assessorar amb un advocat de confiança o sol·licitar un advocat d'ofici en el termini de 5 dies o se li nomenarà advocat d'ofici (art. 803 bis f 2 i 803 bis g i i II, ambdós de la LECrim).

També se li informarà, en cas que comparèixer, del seu dret a acceptar o rebutjar la proposta continguda en el decret (art. 803 bis f 2 LECrim).

Compareixença o incompareixença

La compareixença s'ha d'efectuar en el termini fixat pel jutge d'instrucció i que figura a la notificació, així com fer-ho assistit de lletrat. Comparegut l'encausat haurà d'acceptar el decret.

En la compareixença el jutge, en presència del lletrat, s'ha d'assegurar que l'encausat comprèn el significat del decret de proposta d'imposició de pena i els efectes de la seva acceptació (art. 803 bis h 3 LECrim).

De no acceptar-lo, el decret quedarà sense efecte (art. 803 bis h 1 i 2 LECrim).

La manca de compareixença en el temps indicat comporta la ineficàcia del decret i la proposta que hi és continguda, de manera que el procediment seguirà, com s'ha dit, per la via que correspongui.

Si es compareix sense assistència lletrada, el jutge suspendrà la compareixença i assenyalarà nova data per a la seva realització (art. 803 bis h 2 LECrim).

La compareixença serà registrada íntegrament per mitjans audiovisuals, documentant-se d'acord amb les regles generals en cas d'impossibilitat material (art. 803 bis h LECrim).

Conversió del decret en sentència condemnatòria i execució. Ineficàcia del decret de proposta de pena

Si l'encausat accepta en la compareixença la proposta de pena en tots els termes el Jutjat d'Instrucció li atribuirà el caràcter de resolució judicial ferma, que en el termini de 3 dies documentarà en la forma i amb tots els efectes de sentència condemnatòria, que no és susceptible de cap recurs.

L'execució de les sentències recaigudes en el procés per acceptació de decret, quan el delictes sigui lleu, correspon al jutjat que l'hagi dictat (art. 985 LECrim).

Si el decret de proposta de pena esdevé ineficaç per no ser autoritzat pel Jutjat d'Instrucció, per incompareixença o per falta d'acceptació de l'encausat, el MF no es trobarà vinculat pel seu contingut i prosseguirà la causa per la via que correspongui (art. 803 bis j LECrim).

4. El procediment davant el tribunal del jurat

La Llei orgànica 5/1995, de 22 de maig, reintrodueix en el nostre ordenament la institució del jurat, donant amb això compliment a un imperatiu constitucional, que és: la participació dels ciutadans en l'administració de justícia⁴¹.

(41) Article 125 CE.

4.1. Composició i funcions del tribunal del jurat

El tribunal del jurat es compon de nou jurats i un magistrat president, integrant de l'Audiència Provincial o, si escau, de la Sala Penal del Tribunal Suprem o de la Sala Civil i Penal del Tribunal Superior de Justícia.

La funció d'aquests consisteix, en essència, a emetre el veredictes, declarant provat o no el fet justiciable i proclamant la culpabilitat o inculpatibilitat dels acusats per la seva participació en cadascun dels fets delictius⁴².

(42) Article 3.1 i 2 LOTJ.

Al magistrat president li incumbeix, en canvi, dictar sentència, que recollirà el veredictes del jurat i imposarà, si escau, la pena o mesura de seguretat que correspongui⁴³. A més, el magistrat president posseeix funcions importantíssimes, sobretot de direcció i impuls processal, que seran explicades en les pàgines següents.

(43) Article 4 LOTJ.

4.2. Estatut jurídic dels jurats i procediment de designació

La funció de jurat es configura legalment com un dret-deure per als ciutadans. Des d'aquesta configuració es comprèn que l'acompliment d'aquesta funció es retribueixi i també que, a l'efecte de l'ordenament laboral i funcional, mereix la consideració de compliment d'un deure inexcusable.

L'acompliment de la funció de jurat és, no obstant això, un deure que no abasta tots els ciutadans. Així, només aquells en qui concorren els requisits que, per a ser jurats, estableix l'article 8 LOTJ i no incorrin en alguna de les causes d'incapacitat, incompatibilitat o prohibició a què es refereixen els articles 9 a 11 LOTJ tindran l'obligació de participar activament en l'enjudiciament de determinats fets delictius.

Pel que fa al procés per a la designació dels jurats⁴⁴, aquest es caracteritza per la successió d'una sèrie d'actuacions, generalment aleatòries, que comprèn tant la selecció dels candidats a jurats com la determinació de qui, entre aquells, constituïran finalment el tribunal que hagi de conèixer de cada causa.

(44) Article 13 a 23 LOTJ.

4.3. Competència del tribunal del jurat

4.3.1. Competència objectiva

La delimitació de la competència objectiva del tribunal del jurat es porta a terme en l'article 1 LOTJ en dues fases.

1) En primer lloc, la Llei especifica les rúbriques del Codi penal en les quals hi ha els delictes per als quals és competent aquest tribunal:

- a) delictes contra les persones,
- b) delictes comesos per funcionaris públics en l'exercici dels seus càrrecs,
- c) delictes contra l'honor,
- d) delictes contra la llibertat i la seguretat.

2) A continuació, la Llei assenyala quins delictes d'entre els compresos en aquestes rúbriques són, en concret, encomanats al coneixement del tribunal del jurat.

- a) homicidi (art. 138 a 140 CP),
- b) amenaces (art. 169.1 CP),
- c) omissió del deure de socors (art. 195 i 196 CP),
- d) violació de domicili (art. 202 i 204),
- e) infidelitat en la custòdia de documents (art. 413-415),
- f) suborn (art. 419-426),
- g) tràfic d'influències (art. 428-430),
- h) malversació de cabals públics (art. 432-434),
- i) frau i exaccions il·legals (art. 436-438),
- j) negociacions prohibides a funcionaris (art. 439 i 440),
- k) infidelitat en la custòdia de presos (art. 471 CP).

Nota

Pel que fa a la complexitat inherent a aquest tipus de delictes, i la necessitat de dur a terme una investigació com més àgil millor, s'ha estimat convenient que la instrucció i l'enjudiciament dels incendis forestals s'encomani a tribunals professionals i que es deixi sense efecte la competència del Tribunal del Jurat que estableix la LO 5/1995 (Exposició de motius de la Llei orgànica 1/2015, de 30 de març, per la qual es modifica la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal).

La Llei atribueix al Tribunal del Jurat l'enjudiciament d'aquests delictes amb independència del grau de participació o execució que en ells s'atribueixi a l'acusat. En el cas, però, de delictes contra les persones (art. 1.1.a LOTJ), el Tribunal del Jurat només serà competent per a conèixer del fet delictiu si aquest s'hagués consumat (art. 5.1 LOTJ).

El tribunal del jurat és, així mateix, competent per a conèixer els **delictes con-nexos** amb els de l'article 1 LOTJ, si bé en aquest punt s'ha de tenir en compte el següent:

a) Que entre aquells delictes hi ha d'haver algun dels punts de connexió especificats en l'article 5.2 LOTJ.

b) Que, en cap cas, el tribunal del jurat serà competent per a conèixer el delictes de prevaricació.

Finalment, la competència objectiva del tribunal del jurat arriba també als casos en què un fet sigui constitutiu de dos delictes o més i que diverses accions constitueixin un delictes continuat. En aquests casos, tanmateix, la competència del tribunal popular queda supeditada, respectivament, que almenys un d'aquells delictes sigui dels atribuïts al seu coneixement, i que el delictes continuat figuri entre aquells que enumera l'article 1.2 LOTJ⁴⁵.

⁽⁴⁵⁾Article 5.3 LOTJ.

4.3.2. Competència funcional

La instrucció i fase intermèdia del procediment davant el tribunal del jurat correspon als jutges d'instrucció quan el judici se celebri en l'àmbit de l'Audiència Provincial. Si, per raó de l'aforament, se celebra en l'àmbit del Tribunal Superior de Justícia o del Tribunal Suprem, la instrucció correrà a càrrec del magistrat designat per la Sala Civil i Penal del Tribunal Superior de Justícia, en el primer cas; i, en el segon, per la Sala Penal del Tribunal Suprem.

Quant a la competència funcional per a conèixer els recursos enfront de les resolucions recaigudes en el transcurs del procés davant el Tribunal del Jurat o que posin fi a aquest, ens remetem al que es dirà més endavant.

4.4. Àmbit territorial

Amb aquest epígraf al·ludim no als criteris que determinen la competència territorial del Tribunal del Jurat (aquests criteris són els generals, això és, els especificats en els articles 17 i 18 LECrim), sinó a l'àmbit o demarcació territorial en què es desenvolupa el procés celebrat davant aquell tribunal.

La regla general és que el procés davant el Tribunal del Jurat tindrà lloc en l'àmbit de l'Audiència Provincial⁴⁶.

⁽⁴⁶⁾Article 1.3 LOTJ.

Ara bé, si es tracta de delictes comesos per persones que posseeixen la condició d'**aforades**, el jurat es constituirà en l'àmbit que correspongui al Tribunal en principi competent per raó de l'aforament.

D'altra banda, el mateix article 1.3 LOTJ exclou de la competència del jurat l'enjudiciament dels delictes l'enjudiciament dels quals estigui atribuït a la Sala Penal de l'Audiència Nacional.

4.4.1. Procediment

El procés davant el Tribunal del Jurat és un procés especial, ja que resulta únicament aplicable a determinades classes de delictes. El seu procediment està regulat en la LO 5/1995, de 22 de maig, si bé, per al que no està previst en aquesta Llei, regeix supletòriament la Llei d'enjudiciament criminal⁴⁷.

⁽⁴⁷⁾Article 24.2 LOTJ.

Aquí hem recordat que les especialitats procedimentals d'aquest procés no afecten únicament la fase de judici oral (que és quan pròpiament té lloc la constitució del tribunal del jurat), sinó que s'estenen a la instrucció i a la fase intermèdia.

4.4.2. Instrucció, audiència preliminar i preparació del judici

La incoació del procés davant el tribunal del jurat no és una decisió que es pugui basar en el simple coneixement de la *notitia criminis*. Sinó que, per a incoar aquest tipus de procés, és necessari que de la querella, de la denúncia o de qualsevol actuació processal en resulti la **imputació d'un delicte a determinada persona** i que aquest delicte sigui un d'aquells l'enjudiciament dels quals estigui atribuït a aquell tribunal. Només aleshores podrà el jutge instructor, després de valorar la versemblança d'aquella imputació, dictar interlocutòria ordenant la incoació del procés.

Una vegada incoat el procés, el jutge d'instrucció convocarà l'imputat, el ministeri fiscal i les parts que hagin estat presents en una compareixença, que el seu objectiu principal és donar a conèixer a aquell que hi ha una imputació. En aquesta compareixença, les parts podran sol·licitar la pràctica de les diligències d'investigació que considerin oportunes.

Celebrada la compareixença que es refereix l'article 25 LOTJ, el jutge instructor podrà:

a) Acordar el sobreseïment de la causa, si concorre alguna de les circumstàncies previstes en els articles 637 i 641 LECrim –la interlocutòria de sobreseïment pot ser recorreguda en apel·lació davant l'Audiència Provincial.

b) Acordar la continuació del procediment.

Si el jutge instructor entén que és procedent que el procés continuï ordenarà practicar les diligències que cregui que són procedents⁴⁸. Les parts també podran sol·licitar noves diligències en el termini dels cinc dies següents a la celebració de la compareixença de l'article 25 LOTJ o en el d'aquell en què es practiqués l'última de les ordenades.

⁽⁴⁸⁾Article 27.1 LOTJ.

Practicades, si escau, les diligències sol·licitades per les parts o aquelles que el mateix instructor consideri imprescindibles per a decidir sobre la procedència del judici oral i no es poguessin practicar en l'audiència preliminar, les parts disposen d'un termini de cinc dies per a instar el que considerin oportú respecte a l'obertura del judici oral⁴⁹.

⁽⁴⁹⁾Article 27.4 LOTJ.

Si a cap de les parts li interessa l'obertura del judici oral, el jutge instructor acordarà el sobreseïment de la causa.

Si, per contra, a les parts acusadores els interessa l'obertura del judici oral, aquesta sol·licitud formarà part de l'escrit de conclusions provisionals, tal com succeeix en l'àmbit del procediment abreuït. L'escrit de conclusions provisionals de la part acusadora haurà de contenir els extrems que es refereix l'article 650 LECrim i s'hi podran proposar diligències complementàries per a la seva pràctica en el judici oral.

Quan ja s'ha presentat l'escrit de qualificació de la defensa es dona pas a la denominada *audiència preliminar*, la finalitat de la qual és decidir sobre si és procedent o no l'obertura del judici oral⁵⁰.

⁽⁵⁰⁾Article 30.1 LOTJ.

En l'audiència preliminar les parts manifesten el que consideren convenient sobre la procedència d'obrir el judici i es practiquen les diligències susceptibles de ser portades a terme el propi acte, proposades abans o durant l'audiència preliminar. L'instructor, abans de resoldre sobre la procedència de l'obertura del judici, està facultat per a ordenar un complement de la instrucció si ho creu convenient. Conclou l'audiència preliminar, el jutge, en el mateix acte o en els tres dies següents, decidirà mitjançant interlocutòria o bé l'obertura del judici oral, o bé el sobreseïment de la causa. La interlocutòria que acordi el sobreseïment de la causa es pot apel·lar davant l'Audiència Provincial. En canvi, l'interlocutòria d'obertura del judici oral no és susceptible de cap recurs.

La interlocutòria que mana obrir el judici presenta la peculiaritat que ha d'especificar: el fet o fets justiciables que seran objecte d'enjudiciament; les persones que podran ser jutjades com a acusats o tercers responsables civilment; les raons que justifiquen la procedència d'obrir el judici oral; i l'òrgan competent per a l'enjudiciament.

D'altra banda, en aquesta mateixa resolució, el jutge ordenarà que es dedueixi **testimoniatge** dels escrits de qualificació de les parts; de la documentació de les diligències que no es poden reproduir i que hagin de ser ratificades en el judici oral; i de la interlocutòria d'obertura del judici oral.

El jutge instructor emplaçarà les parts perquè, en el termini de quinze dies, compareguin davant l'Audiència Provincial (o, si és el cas, davant el Tribunal Superior de Justícia o davant el Tribunal Suprem). Quan s'hagin rebut les actuacions per l'òrgan corresponent, aquest designarà al magistrat president que per torn correspongui.

Les parts, quan compareguin davant el Tribunal competent per a l'enjudiciament, podran plantejar davant el magistrat president **articles de previ pronunciament i qüestions prèvies**, que es resoldran seguint la tramitació dels articles de pronunciament previ⁵¹.

⁽⁵¹⁾Article 36 LOTJ.

L'article 37 LOTJ regula un altre dels mecanismes clau d'aquest procediment: **la interlocutòria de fets justiciables**. En aquesta interlocutòria s'han d'especificar, de la forma prescrita en el precepte citat, els fets que els jurats hauran de tenir per provats o no (també s'hi inclouen aquells que funden el grau de participació o execució) i el delictes o delictes que aquests fets constitueixin. En aquesta mateixa interlocutòria, el magistrat que hagi de presidir el tribunal resoldrà sobre l'admissió dels mitjans de prova proposats per les parts i sobre l'anticipació de la seva pràctica i assenyalarà dia per a celebrar el judici oral.

4.4.3. Constitució del tribunal del jurat

Com ja hem dit, la constitució del tribunal del jurat representa el cim del procés de selecció dels ciutadans cridats a formar part d'aquell tribunal. Al moment i manera que es constitueix el tribunal del jurat s'hi refereixen els articles 39 a 41 LOTJ.

4.4.4. El judici oral

Una vegada constituït el tribunal del jurat, comença la celebració del judici oral.

El judici s'inicia amb la lectura pel Lletrejat de l'Administració de Justícia dels escrits de qualificació de les parts. Tot seguit s'inicia un torn d'intervencions que les parts exposen al jurat el que creuen que és pertinent sobre les seves

qualificacions i finalitat de la prova proposada. En aquest moment poden, fins i tot, proposar noves proves amb la condició que es puguin practicar en l'acte del judici.

La LOTJ, en el seu article 46, preveu una sèrie d'**especialitats relatives a la prova**:

a) Els jurats, per mitjà del magistrat president i després de la declaració de la seva pertinència, podran dirigir, per escrit, als testimonis, perits i acusats les preguntes que considerin conduents per a fixar i aclarir els fets sobre els quals versí la prova.

b) Els jurats podran examinar els llibres, documents, papers i altres peces de convicció, en els mateixos termes que ho pot fer el tribunal en la resta dels procediments⁵².

c) Si es practica la prova d'inspecció ocular, el tribunal es constituirà en la seva integritat, és a dir, amb els jurats, en el lloc del succés.

d) Les diligències remeses pel jutge instructor podran ser exhibides als jurats en la pràctica de la prova.

e) Les parts podran interrogar als perits, testimonis i a l'acusat sobre les contradiccions que entenguin que hi ha entre el que manifesten en el judici oral i el que s'ha dit durant la instrucció. No es podran, no obstant això, llegir aquestes declaracions instructòries, encara que s'unirà a l'acta el testimoniatge que qui interroga ha de presentar en el acte.

Quan ja s'hagi practicat la prova, les parts podran modificar les seves conclusions i el magistrat president fer ús de la facultat que es refereix l'article 788.3 LECrim. Un fet diferencial d'aquest procés amb els processos ordinaris per delictes greus és que si en aquest moment del procés les parts qualifiquen els fets com un delictes no atribuït al coneixement del tribunal del jurat, aquest seguirà coneixent.

La LOTJ preveu fins a quatre motius de **dissolució anticipada del jurat**:

a) Quan es produeixi la **suspensió** del judici per alguna de les causes previstes en la LECrim, el magistrat president podrà acordar aquesta dissolució. Si la suspensió s'ha d'allargar durant més de cinc dies o més, la dissolució és preceptiva⁵³.

(52) Article 726 LECrim.

Per a fer una prova d'inspecció ocular és necessari que el tribunal del jurat es constitueixi íntegrament, acompanyat del magistrat president.

(53) Article 47 LOTJ.

b) Quan conclouen els informes, a instància de part o d'ofici, es pot acordar la dissolució si no resulta del judici l'existència de **prova de càrrec** per a fonamentar una condemna. Si la falta de prova es refereix a fets concrets o a algun acusat, aquests podran ser exclosos de l'objecte del veredict. El judici conclou amb sentència absolutòria⁵⁴.

(54) Article 49 LOTJ.

c) **Per conformitat de les parts**, en els termes que preveu l'article 50 LOTJ.

d) **Per desistiment dels acusadors** de la petició de condemna⁵⁵.

(55) Article 51 LOTJ.

4.4.5. El veredict

Conclòs el judici, el magistrat president sotmet al jurat l'**objecte del veredict**. Per a aquest fi, redactarà un qüestionari els extrems del qual apareixen detalladament regulats en l'article 52 LOTJ.

Qüestionari

En el qüestionari es demana l'opinió del jurat sobre l'aplicació dels beneficis de remissió condicional de la pena i la petició d'indult o no.

Abans de lliurar al jurat l'escrit que recull l'objecte del veredict, el magistrat president el sotmetrà a les parts perquè expressin el que considerin oportú sobre la inclusió o exclusió de fets. Fet això, amb les modificacions que doni lloc, aquest escrit s'incorpora a l'acta del judici i es fa lliurament de tot això als jurats. Així mateix, el magistrat president dirigirà als jurats les **instruccions** necessàries per al compliment de la seva comesa⁵⁶.

(56) Article 54 LOTJ.

A continuació, els jurats es retiren per a **deliberar**, i romanen incomunicats durant tot el temps que dura la deliberació. Després de la deliberació es produeix la votació sobre els fets consignats en els paràgrafs de l'escrit en què es recull l'objecte del veredict. Segons l'article 59.1 de la LOTJ, perquè un fet es declari provat, es requereixen set vots, quan sigui contrari a l'acusat; i cinc, quan hi sigui favorable.

El president ha de sotmetre el veredict a les deliberacions del jurat, format per nou persones.

Tot seguit, es dona lloc a la **votació sobre la culpabilitat o inculpabilitat** de l'acusat. Per a establir la culpabilitat es necessiten set vots; per a la inculpabilitat en són necessaris cinc.

El veredict del jurat serà llegit pel seu portaveu en audiència pública. Quan s'hagi llegit el veredict, el jurat cessa en les seves funcions.

4.4.6. La sentència

El magistrat president queda vinculat pel veredict del jurat a l'hora de dictar sentència.

a) Així, si el veredict fos d'**inculpabilitat**, el magistrat president dictarà en l'acte sentència absolutòria i ordenarà, si escau, la immediata posada en llibertat de l'acusat.

b) Si, per contra, el veredictes fos de **culpabilitat**, el magistrat president concedirà la paraula a les parts perquè es manifestin sobre la pena o mesures que s'han d'imposar i sobre la responsabilitat civil. Quan s'hagin escoltat les parts, dictarà sentència en la qual, sobre la base del veredictes, imposarà la pena procedent i resoldrà sobre la responsabilitat civil derivada del delictes.

4.4.7. Recursos

Distingim els recursos següents:

a) Recursos contra les resolucions dictades pel jutge instructor

La LOTJ no estableix un règim general de recursos enfront de les resolucions dictades pel jutge instructor. Davant l'omissió, caldrà estar al que sobre aquest fet particular disposa el procediment ordinari.

b) Recurs d'apel·lació

Es poden recórrer en apel·lació davant la Sala Civil i Penal del TSJ de la comunitat autònoma⁵⁷:

⁽⁵⁷⁾Article 846 bis a) LECrim.

- Les sentències dictades pel magistrat president en l'àmbit de l'Audiència Provincial.
- Les interlocutòries dictades pel magistrat president resolent les qüestions de l'article 36 LOTJ.

Fem notar que aquest recurs d'apel·lació dista de ser un recurs ordinari, ja que la seva procedència es condiciona a què concorrin alguns dels motius especials previstos en l'article 846 bis c) LECrim. El procediment del recurs d'apel·lació és el que hi ha previst en l'article 846 bis, lletres b), d) e) i f).

c) Recurs de cassació

Contra la sentència dictada per la Sala Civil i Penal del Tribunal Superior de Justícia en segona instància es pot interposar davant el Tribunal Suprem recurs de cassació per infracció de llei o trencament de forma⁵⁸.

⁽⁵⁸⁾Article 847 LECrim.

5. El procediment de menors

El principi bàsic que inspira la Llei és la salvaguarda i defensa del **superior interès del menor**. Guiada per aquest principi, la naturalesa d'aquest procediment és qualificada per l'exposició de motius de "formalment penal però materialment sancionadora-educativa". Amb això es vol dir que per mitjà d'aquest procés es busca no tant la repressió de les conductes constitutives de delictes dutes a terme per menors d'edat penal, com la reeducació i reinserció dels infractors. Aquesta finalitat justifica moltes de les especialitats que aquest procés presenta respecte al procés penal per a adults.

5.1. Àmbit d'aplicació i característiques generals de l'enjudiciament de menors

L'article 19 CP fixa la majoria d'edat penal en divuit anys, i exigeix la regulació expressa de la responsabilitat penal dels menors en una llei independent. Aquesta llei és la LO 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal del menor (des d'ara, LORRPM); modificada principalment per la LO 7/2000, de 22 de desembre, la LO 9/2002, de 10 de desembre i la LO 8/2006 de 4 de desembre.

Aquest procediment es configura com la via adequada per a exigir la responsabilitat penal de les persones **majors de catorze anys i menors de divuit** per fets tipificats en el Codi penal o en altres lleis especials com a fets constitutius de delictes. Quan l'autor dels fets sigui menor de catorze anys, no se li exigirà responsabilitat d'acord amb la LORRPM, sinó que se li aplicarà el que disposen les normes sobre protecció de menors previstes en el Codi civil i altres disposicions vigents. En aquests casos, el ministeri fiscal haurà de remetre a l'entitat pública de protecció de menors testimoni dels detalls que consideri necessaris respecte al menor, a fi de valorar-ne la situació, i l'esmentada entitat haurà de promoure les mesures de protecció adequades a les circumstàncies del menor d'acord amb el disposat a la Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor⁵⁹.

⁽⁵⁹⁾Article 3 LORRPM.

Fins i tot essent moltes les característiques que fan d'aquest procés un procés especial, les característiques principals, en la nostra opinió són:

a) **Protagonisme del fiscal i de l'equip tècnic.** La LORRPM, seguint els mateixos passos de la seva antecessora, encomana al fiscal la direcció de les investigacions, però també la defensa dels drets del menor, la vigilància de les actuacions que s'han de fer en el seu interès, i l'observació de les garanties del procediment. També és rellevant l'actuació de l'equip tècnic; actuació que es concreta a informar –en diferents estadis d'aquest procés– de la situació psicològica, educativa i familiar del menor, i també sobre el seu entorn social i, en general, sobre qualsevol altra circumstància rellevant a l'efecte del procés i de la mesura que pogués ser imposada.

b) La competència per al coneixement i sentència dels fets comesos per menors d'edat penal (o per joves) correspon als **jutges de menors**. Aquests mateixos jutges són funcionalment competents per a l'execució de les sentències recaigudes en aquesta classe de processos, que materialment s'atribueix a les entitats públiques de protecció i reforma de menors de les comunitats autònomes.

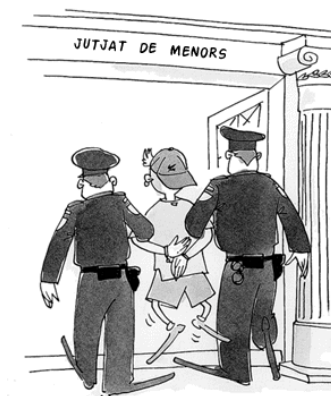
No obstant això, si es tracta de fets constitutius d'algun dels delictes tipificats en els articles 571 a 580 del Codi penal, el coneixement i sentència d'aquests fets correspon al Jutjat Central de Menors de l'Audiència Nacional.

c) La tutela del suprem interès del menor es tradueix en un sistema d'**intervenció mínima o "diversió"**, connectat generalment a la conciliació de l'autor i de la víctima i a la reparació del dany i dels perjudicis causats. Aquest sistema justifica la no-incoació del procés malgrat que hi hagi indicis de responsabilitat enfront del menor; la possibilitat de posar fi a aquell de manera anticipada i, en fi, la possibilitat d'evitar o suspendre l'execució de la mesura imposada al menor.

d) No es permet l'exercici de l'acció popular, però sí el de l'acció particular (DF 2a. de la LO 15/2003, de 25 de novembre). L'article 25 LORRPM permet que les persones directament ofeses pel delicte, els seus hereus o els seus representants legals, si fossin menors d'edat o incapaços, es personin en el procés i puguin actuar com una veritable part processal.

e) Les especialitats més destacables que, en l'àmbit de l'enjudiciament de menors, revesteixen els tràmits per a l'exigència de la **responsabilitat civil**⁶⁰ són: d'una banda, la previsió que els pares, tutors, acol·lidors i guardadors legals o de fet responen solidàriament amb el menor dels mals i perjudicis ocasionats com a conseqüència de l'acció il·lícita⁶¹.

També cal tenir en compte el contingut preceptiu de la Directiva UE 2016/800, d'11 de maig de 2016, relativa a les garanties processals dels menors sospitosos o acusats en els processos penals.

Els jutjats de menors són els òrgans judicials que tenen competència sobre delictes comesos pels menors.

Lectura recomanada

Sobre la possibilitat d'evitar o suspendre l'execució de la mesura imposada al menor, vegeu els articles 18, 19 i 51 de la LORRPM.

⁽⁶⁰⁾ Article 61 a 64 LORRPM.

⁽⁶¹⁾ Article 61.3 LORRPM.

5.2. Procediment

En el procediment per a l'enjudiciament de menors es poden distingir les fases següents: instrucció; audiència; sentència i impugnació; i execució.

1) Instrucció

Com ja s'ha avançant més amunt, una de les notes que caracteritzen el procés de menors és l'atribució al fiscal de la instrucció d'aquestes causes⁶². La *notitia criminis* té per primer destinatari el fiscal, que és a qui correspon d'admetre o no a tràmit la denúncia; custodiar les peces, documents i efectes que li hagin estat remesos i practicar, si escau, les diligències que considerin pertinents per a comprovar el fet delictiu i la responsabilitat penal del menor.

⁽⁶²⁾Article 16.1 LORRPM.

Quan ja s'han dut a terme les actuacions anteriors, el fiscal pot decidir fer el següent:

a) Desistir de la incoació de l'expedient. La possibilitat de desistir de l'expedient prèviament a la seva incoació⁶³ se supedita, d'una banda, que els fets denunciats siguin constitutius d'un delictes lleus o d'un delictes menys greu comès sense violència i sense intimidació i; d'una altra, que el menor no hagi comès amb anterioritat fets de la mateixa naturalesa.

⁽⁶³⁾Article 18 LORRPM.

El fiscal també pot desistir de l'expedient quan aquest ja s'ha iniciat. Com en el cas anterior, el desistiment en la continuació de l'expedient només serà possible si el fet imputat al menor constitueix delictes menys greu o delictes lleus; i si, a més, aquesta infracció es va cometre sense violència o intimidació. En aquesta decisió, el fiscal haurà de tenir en compte, especialment, la possible conciliació del menor amb la víctima o el compromís per part d'aquell de reparar el mal causat a aquesta i/o de complir l'activitat educativa proposada per l'equip tècnic en el seu informe⁶⁴.

⁽⁶⁴⁾Article 19 LORRPM.

b) Incoació de l'expedient. Si, per contra, el fiscal decideix incoar expedient enfront del menor, haurà de notificar aquesta decisió al menor i als seus representants legals, a fi que designin lletrat (sinó se li designarà un d'ofici). La incoació de l'expedient també es notificarà al perjudicat, que des d'aquest moment pot exercitar les accions civils que li corresponguin, compareixent en la peça de responsabilitat civil que tramitarà el jutge de menors.

La incoació de l'expedient genera per al menor imputat una sèrie de drets, entre els quals es poden destacar: el dret a ser informat pel jutge, el fiscal o la policia dels drets que li assisteixen; el dret a intervenir en les diligències que es practiquin durant la investigació preliminar i a sol·licitar la pràctica de

⁽⁶⁵⁾Article 22 LORRPM.

diligències; el dret a entrevistar-se de manera reservada amb el seu advocat, fins i tot abans de prestar declaració; i el dret a ser assistit pels serveis de l'equip tècnic⁶⁵.

Si s'incoa l'expedient, el fiscal podrà acordar qualsevol **activitat investigadora** no restrictiva de drets fonamentals **dirigida a comprovar la participació del menor en els fets**.

També acordarà la pràctica de les diligències instades pels perjudicats que haguessin comparegut en el procés, sempre que les consideri fonamentals per a esbrinar els fets o si el menor hi va participar i no es tracti de la diligència d'acarament o versí sobre la situació psicològica, educativa, familiar o social del menor⁶⁶.

El lletrat del menor també pot sol·licitar del fiscal la pràctica de totes aquelles diligències que consideri oportunes⁶⁷, excepte –com ja és obvi– que es tracti de diligències restrictives o limitadores de drets fonamentals, ja que, en aquest cas, l'òrgan competent per a ordenar la pràctica d'aquestes diligències és el jutge de menors⁶⁸.

Una actuació preceptiva durant la instrucció de l'expedient és l'**emissió, per part de l'equip tècnic, d'un informe** sobre la situació psicològica, educativa i familiar del menor, i també sobre qualsevol altra circumstància que pugui ser rellevant a l'efecte de la imposició de la mesura. L'equip tècnic també podrà informar sobre la conveniència d'una activitat conciliadora entre el menor i la víctima o sobre la conveniència de no continuar amb la tramitació de l'expedient en interès del menor.

El fiscal també pot desistir de l'expedient una vegada iniciat aquest. Com en el cas anterior, el desistiment en la continuació de l'expedient només serà possible si el fet imputat al menor constitueix delictes menys greu o delictes lleus; i si, a més, aquesta infracció es va cometre sense violència o intimidació. En aquesta decisió, el fiscal haurà de tenir en compte, especialment, la possible conciliació del menor amb la víctima o el compromís per part d'aquell de reparar el dany causat a aquesta i/o de complir l'activitat educativa proposada per l'equip tècnic en el seu informe⁶⁹.

Requereix un esment especial el tractament legal que en aquest àmbit reben les mesures **cautelars**.

Pel que fa a la **detenció**⁷⁰, al marge de les especialitats pròpies que aquesta privació de llibertat comporta, convé cridar l'atenció sobre que qui practiqui la detenció disposa d'un termini de vint-i-quatre hores per a posar al menor detingut en llibertat o a la disposició del fiscal (no del jutge). En aquest últim cas, serà el fiscal qui decideixi sobre si és procedent deixar-lo en llibertat o si,

Secret de l'expedient

L'expedient podrà ser declarat totalment o parcialment secret en els termes i amb l'abast establert en l'article 24 de la LORRPM.

⁽⁶⁶⁾Article 25 LORRPM.

⁽⁶⁷⁾Article 26 LORRPM.

⁽⁶⁸⁾Article 23.3 i 26.3 LORRPM.

⁽⁶⁹⁾Article 19 LORRPM.

⁽⁷⁰⁾Pel que fa a la detenció, vegeu l'article 17 de la LORRPM.

per contra, és procedent posar al menor a la disposició del jutge de menors, perquè aquest adopti alguna de les mesures cautelars que es refereixen els articles 28 i 29 LORRPM.

Les **mesures cautelars** a les quals hem fet esment són:

- a) Internament en un centre.
- b) Llibertat vigilada.
- c) Prohibició d'aproximar-se o comunicar-se amb la víctima o amb els seus familiars o altres persones que determini el jutge.
- d) Convivència amb una altra persona, família o grup educatiu.
- e) Les mesures que es considerin convenients en els casos d'exempció de la responsabilitat.

Per a l'adopció de la mesura cautelar d'internament caldrà atendre's a la gravetat dels fets, i valorar també les circumstàncies personals i socials del menor, l'existència d'un perill cert de fuga, i, especialment, que el menor hagi comès o no anteriorment altres fets greus de la mateixa naturalesa. Com en el procediment ordinari per delictes greus i en el procediment abreuït, l'adopció de la mesura cautelar requereix de la celebració prèvia d'una compareixença que es farà de la manera prevista en el citat article 28 LORRPM.

Conclou la instrucció, el fiscal ordenarà la **conclusió de l'expedient**, i se li notificarà al lletrat del menor. El fiscal remetrà al jutge de menors l'expedient amb un escrit d'al·legacions, que podrà:

- a) Sol·licitar el sobreseïment de les actuacions si, al seu judici, concorre algun dels motius previstos en la LECrim.
- b) Sol·licitar la imposició d'alguna de les mesures previstes legalment. En aquest últim cas, l'escrit d'al·legacions del fiscal –a més dels extrems esmentats en l'article 30. 1 LORRPM– proposarà la prova que intenti de valer-se en defensa de la seva pretensió.

2) Audiència

Rebut l'escrit d'al·legacions del fiscal amb l'expedient, el jutge de menors (o el jutge central de menors) procedirà a obrir el tràmit d'audiència, i donarà trasllat simultàniament als qui exercitin l'acció penal i la civil que en un termini comú de cinc dies hàbils formulin els seus respectius escrits d'al·legacions i proposin les proves que considerin pertinents.

Si no és que el menor i el seu lletrat es mostren conformes amb l'escrit d'al·legacions de l'acusació i la mesura que ha sol·licitat aquesta⁷¹, el jutge de menors adoptarà alguna de les resolucions que es refereix l'article 33 LORRPM.

⁽⁷¹⁾Article 32 LORRPM.

Si el jutge de menors considera procedent la celebració de l'audiència, en la mateixa interlocutòria resoldrà allò que sigui procedent sobre l'admissió de les proves proposades i assenyalarà dia i hora que ha de començar aquella. En aquesta audiència el menor podrà manifestar la seva conformitat amb els fets que se li imputen amb les mesures instades pel fiscal i amb la responsabilitat civil, fet que hi posarà i determinarà el dictat d'una sentència de conformitat⁷². En cas que el menor no manifesti la seva conformitat en els termes que hem dit abans, l'audiència se celebrarà en els termes previstos en l'article 37 LORRPM.

(72) Article 36 LORRPM.

Quan el menor o la persona o persones contra qui es dirigeixi l'acció civil no estiguin conformes amb la responsabilitat civil sol·licitada, se substanciarà el tràmit de l'audiència només pel que fa a aquest últim aspecte, i es practicarà la prova proposada a fi de determinar l'abast d'aquella⁷³.

(73) Article 36.4 LORRPM.

3) Sentència i impugnació

En el termini de cinc dies a contar des d'aquell que va acabar l'audiència, el jutge de menors dictarà sentència, que resoldrà motivadament sobre la mesura o mesures proposades. En la mateixa sentència es resoldrà sobre la responsabilitat civil derivada del delictes, amb el contingut indicat en l'article 115 del Codi penal⁷⁴. Si es donen els requisits i condicions de l'article 40 de la LORRPM, el jutge podrà acordar –d'ofici o a instància del fiscal o del lletrat del menor– en la mateixa sentència o per interlocutòria motivada, quan aquella sigui ferma, la suspensió de l'execució del contingut a la sentència. En cap cas la suspensió podrà fer-se sobre el pronunciament de la responsabilitat civil derivada del delictes.

(74) Article 39.1.II LORRPM.

Enfront de la sentència dictada pel jutge de menors (o jutge central de menors) hi pot haver recurs d'apel·lació davant l'Audiència Provincial⁷⁵ (o davant l'Audiència Nacional).

(75) Article 41.1 LORRPM.

Les sentències dictades per les audiències provincials en segona instància es poden recórrer en cassació per a unificar la doctrina davant la Sala Segona del TS, quan s'hagués imposat alguna de les mesures a les quals es refereix l'article 10 de la LORPM⁷⁶.

(76) Article 42 LORRPM.

4) Execució

El control respecte a l'execució material de les mesures imposades a menors d'edat penal correspon al jutge de menors que va dictar la sentència corresponent. A l'efecte de facilitar aquesta funció supervisora o fiscalitzadora de l'execució, l'article 44 LORRPM reconeix al jutge un conjunt de facultats. Aquestes facultats s'han reforçat singularment en la reforma del 2006, mitjançant la nova redacció dels articles 50 i 52 CP.

D'altra banda, l'execució de les mesures adoptades pels jutges de menors en les seves sentències és una funció que s'ha encomanat a les comunitats autònomes i a les ciutats de Ceuta i de Melilla⁷⁷.

⁽⁷⁷⁾Article 45 LORRPM.

Tot el què és relatiu a l'execució de les mesures imposades als menors d'edat penal, tant si són privatives de llibertat com si no ho són, es regula en els articles 43 a 60 LORRPM.

Directiva (UE) 2016/800, d'11 de maig de 2016, relativa a les garanties processals dels menors sospitosos o acusats en els processos penals

En el marc del seu objecte, sospitosos o acusats en processos penals o subjectes a procediment relatiu a ODE (persona buscada), s'estableixen una sèrie de normes comunes mínimes sobre determinats drets de tals menors.

Es refereix concretament als següents:

- dret a la informació (art. 4),
- dret del menor que el titular de la pàtria potestat sigui informat (art. 5); assistència lletrada (art. 6),
- dret a una avaluació individual (art. 7),
- dret a un reconeixement mèdic (art. 8),
- enregistrament audiovisual dels interrogatoris (art. 9),
- limitació de la privació de llibertat i el seu tractament específic (art. 10 i 12) i mesures alternatives (art. 11).

Els costos de les garanties contingudes en els articles 7, 8 i 9 són a càrrec de l'Estat (art. 22). Es preveu, així mateix, una tramitació ràpida i diligent dels assumptes (art. 13); el dret a la protecció de la vida privada (art. 14); el dret del menor a estar acompanyat pel titular de la pàtria potestat durant el procés (art. 15); el dret del menor a estar present i participar en el seu propi judici (art. 16); el dret d'assistència gratuïta (art. 18); els recursos (art. 19) i una sèrie de normes atemperadores del procediment relatiu a la ODE per als menors.

S'insta els Estats a vetllar per la formació d'autoritats policials i personal dels centres de detenció de menors, procurant també que fiscals i jutges tinguin aptituds específiques en la matèria (art. 20). I, finalment, es recull la "no regressió", impedint que l'aplicació de la Directiva pugui redundar a rebaixar els drets i garanties reconeguts en l'ordenament nacional. Així mateix, s'estableix que el 21 de juny de 2021, i després, cada tres anys es comunicarà a la Comissió les dades relatives a l'efectiva aplicació dels drets reconeguts en la Directiva.

6. El procediment de decomís autònom

6.1. Definició de decomís i regulació legal

El decomís es configura al Codi penal com a una conseqüència accessòria de determinats delictes la finalitat del qual és anul·lar qualsevol avantatge obtingut mitjançant el delictes del qual gaudeixin autors i partícips.

En aquest sentit, el decomís del producte del delictes ha estat vinculat a l'existència d'una condemna penal, com a conseqüència accessòria del delictes i, per tant, requerint la prèvia imposició d'aquesta condemna penal. Així es recull a l'article 127 CP. El contrari, es denunciava, atemptava contra la presumpció d'innocència, ja que autoritzava el decomís d'efectes procedents d'un delictes que no havia estat provat i sobre el qual no hi havia recaigut cap condemna.

Per la seva banda, la resolució del TEDDHH (Decisió 696/2005, Dassa Foundation enfront de Liechtenstein) interpreta que el decomís sense condemna no té naturalesa pròpiament penal, sinó que és més assimilable a la restitució derivada d'un "enriquiment injust", ja que el decomís es limita a l'enriquiment (il·lícit) real del beneficiari per la comissió d'un delictes sense constituir, per tant, un règim de sanció.

A partir d'aquí, a la Directiva 2014/42 / UE, del Parlament Europeu i del Consell, de 3 d'abril, sobre l'embargament i el decomís dels instruments i del producte del delictes en la Unió Europea s'exigeix als Estats membres articular vies per a implementar les noves figures de decomís.

Definit a l'article 2 de la Directiva com la privació definitiva d'un bé per un òrgan jurisdiccional en relació amb una infracció penal, la transposició d'aquell mandat es conté en una doble regulació del decomís en dues normes: la Llei orgànica 1/2015, de 30 de març, de reforma del CP i la reforma processal de 2015, que incorpora la Directiva 2014/42/UE, de 3 d'abril.

A la reforma del Codi penal, el decomís passa de ser una "pena" a "una conseqüència accessòria", és a dir, de naturalesa sancionadora, diferent, al seu torn, de les diferents penes i mesures de seguretat, i de la responsabilitat civil *ex delicto*.

L'esmentada reforma del Codi penal modifica la configuració legal del decomís en tres supòsits:

- 1) el decomís sense condemna (art. 127 ter);
- 2) el decomís ampliat, caracteritzat perquè els béns o efectes decomissats provenen d'altres activitats il·lícites del subjecte condemnat, diferents als fets pels quals es condemna i no han estat objecte d'una prova plena;
- 3) el decomís de béns en poder de tercer, és a dir, dels béns i efectes procedents d'activitats delictives transferits pels seus autors a terceres persones (art. 127 cuàter).

Es preveu, a més, que pugui decretar-se el decomís d'altres béns fins i tot d'origen lícit en les condicions de l'article 127 *septies*, i que per garantir l'efectivitat del decomís, els béns o instruments poden ser decomissables des del moment de les primeres diligències (art. 127 *octies*).

6.1.1. El procediment de decomís autònom i la intervenció de tercers afectats pel decomís

A la nova regulació del decomís incorporada pel Codi penal, s'afegeix la de la Llei d'enjudiciament criminal, que es projecta sobre tres aspectes específics íntimament relacionats amb l'embargament i el decomís dels productes del delictes a la UE:

- 1) la destrucció i la realització anticipada d'efectes judicials;
- 2) el procediment de decomís autònom que centrarà aquest tema;
- 3) la regulació de la intervenció de tercers afectats pel decomís, que s'estudia al final del repetit procediment.

La destrucció i realització anticipada d'efectes judicials ha estat analitzada prèviament a la lliçó 8, apartat II.3 (cos del delictes), a la qual em remeto. Al procediment de decomís autònom i la regulació de tercers afectats pel decomís es dedicarà la resta d'aquest apartat.

6.2. Procediment

6.2.1. Introducció i pressupostos

El desenvolupament de l'article 4.2 de la repetida Directiva 2014/42/UE de 3 d'abril, constitueix un instrument per a sol·licitar el decomís de béns, efectes o guanys, o un valor equivalent a aquests, quan no s'ha exercit anteriorment, llevat del que disposa l'article 803 ter (art. 803 ter.e 1). S'aplicarà fora del procés penal o quan no hi hagi sentència de condemna.

Això requereix que la situació patrimonial il·lícita quedi acreditada en un procés contradictori i es contempli algun dels tres supòsits següents:

- 1) Que el Ministeri Fiscal en el seu escrit d'acusació es limiti a sol·licitar el decomís de béns reservat expressament per a aquest procediment la seva determinació.
- 2) Que el subjecte hagi mort o pateixi malaltia crònica que impedeixi el seu enjudiciament i existeixi el risc que puguin prescriure els fets o no puguin enjudiciar els fets perquè que es trobi en rebel·lia.
- 3) Que no se li imposi pena per estar exempt de responsabilitat criminal o per haver-se extingit aquesta.

Aquest decomís només es pot dirigir contra qui hagi estat formalment acusat o contra l'investigat amb relació al qual hi hagi indicis racionals de criminalitat quan les situacions descrites haguessin impedit la continuació del procediment penal (art. 127 ter CP). En el cas de reserva de l'acció pel fiscal, el procediment de decomís autònom només podrà ser iniciat quan el procés en el qual es resolgui sobre les responsabilitats penals de l'encausat ja hagués conclòs amb sentència ferma.

6.2.2. Objecte del decomís autònom

El procediment per decomís autònom s'exercita amb una acció mitjançant la qual se sol·licita el decomís de béns, efectes o guanys, o un valor equivalent a aquests, quan no hagués estat exercitada amb anterioritat.

El decomís pot estendre a béns de tercers si concorren, al seu torn, dos supòsits:

- quan es tracti dels efectes i guanys del delictes, adquirits amb coneixement que procedeixen d'una activitat il·lícita o quan una persona diligent hauria tingut motius per a sospitar del seu origen il·lícit;
- si són altres béns, quan els ha adquirit amb coneixement que d'aquesta manera es dificultava el seu decomís o quan una persona diligent hagués tingut motius per sospitar-ho.

Es presumeix, excepte prova en cas contrari, que el tercer ha conegut o tingut motius per a sospitar que es tractava de béns procedents d'una activitat il·lícita o que eren transferits per a evitar la seva decomís, quan els béns o efectes se li van transferir a títol gratuït o per un preu inferior al mercat real (art. 127 *quater* CP).

Finalment cal decomissar **béns diferents** dels que en principi haurien d'haver-se decomissat (supòsits en què el decomís dels béns o efectes procedents del delictes no resulta possible en tot o en part, ja sigui perquè no és possible localitzar-los, es troben fora de l'abast dels tribunals, han estat destruïts, ha disminuït el seu valor, etc.) (art. 127 *septies* CP).

6.2.3. Investigació, competència i exclusivitat en l'exercici de l'acció

El Ministeri Fiscal podrà dur a terme, per si mateix, per l'Oficina de Recuperaçió i Gestió d'Actius o per mitjà d'altres autoritats o de la Policia les **diligències d'investigació** necessàries per localitzar els béns o drets titularitat de la persona amb relació a la qual s'hagués acordat el decomís. Així mateix, les autoritats estan obligades a col·laborar de conformitat amb l'apartat *q* de l'article 803 ter, així com les entitats financeres, organismes, registres i persones físiques o jurídiques han de facilitar la relació de béns o drets de l'executat en el marc de la seva normativa específica.

És competent per al coneixement del procediment de decomís autònom:

- el jutge o tribunal que hagi dictat la sentència ferma,
- el jutge o tribunal que estigués coneixent de la causa penal suspesa,
- el jutge o tribunal competent per a l'enjudiciament de la mateixa quan aquesta no s'hagués iniciat anteriorment (art. 803 ter.*f* LECrim).

L'**acció de decomís** en aquest procediment serà exercida exclusivament pel Ministeri Fiscal (art. 803 ter.*h* LECrim), a qui, a més, correspon la investigació dels fets, d'acord amb el que disposa l'art. 803 ter.*q* LECrim.

6.2.4. Procediment

Via procedimental, citació, legitimació i personació

El procediment s'adequarà als tràmits del judici verbal en el qual no resultin contradictoris amb el que s'assenyala a continuació. Es pot citar a judici com demandats a aquells contra els que es dirigeixi l'acció per la seva relació amb els béns a decomissar.

Si es tracta de l'encausat rebel, se citarà mitjançant notificació al tauler d'anuncis del tribunal (art. 803 ter.*j* LECrim). Però si l'encausat rebel o amb capacitat modificada no compareix, se li nomenarà procurador i advocat d'ofici que assumiran la seva representació i defensa, regint les normes de la LEC (art. 803 ter.*k* LECrim).

Demanda, admissió i contestació

La demanda de decomís autònom es presentarà per escrit expressant per separat el següent:

- les persones contra les quals s'adreça la sol·licitud i els seus domicilis,
- el bé o béns el decomís dels quals es pretén,
- el fet punible i la seva relació amb el bé o béns,
- la qualificació penal del fet punible,
- la situació de la persona contra la qual s'adreça la sol·licitud respecte al bé,
- el fonament legal del decomís,
- la proposició de prova,
- la sol·licitud de mesures cautelars, així com la justificació de la seva adopció (art. 803 ter.*l* LECrim).

Admesa la demanda, l'òrgan competent ha d'adoptar les resolucions següents:

- 1) Ha d'acordar o no les mesures cautelars sol·licitades.
- 2) Ha de notificar la demanda de decomís a les parts passivament legitimades, als quals atorgarà un termini de vint dies per a personar-se en el procés i presentar escrit de contestació.

L'adopció, oposició, mediació de les mesures cautelars es regirà pel que disposa la LEC (art. 803 ter.*l* LECrim).

La **contestació a la demanda** ha de contenir les al·legacions de la part demanada d'acord amb el contingut de la demanda. Si el demandat no contesta en el termini procedent o desisteix, s'ordenarà el decomís definitiu dels béns, efectes o guanys, o d'un valor equivalent a aquests (art. 803 ter.*m* LECrim).

Resolució sobre prova, vista i sentència

Es resoldrà sobre la proposta de prova mitjançant interlocutòria, en el qual s'assenyalarà data, hora i vista d'acord amb les regles generals. Aquesta resolució no és susceptible de recurs, encara que la sol·licitud de prova podrà reiterar-se en judici (art. 803 ter.*n* LECrim).

El jutge ha de resoldre mitjançant sentència en el termini de vint dies des de la finalització del procés, amb algun dels pronunciaments següents:

- 1) Estimar la demanda de decomís i acordar el decomís definitiu dels béns.
- 2) Estimar parcialment la demanda de decomís i acordar el decomís definitiu per la quantitat que correspongui. En aquest cas, es deixaran sense efecte les mesures cautelars que hagin estat acordades respecte a la resta de béns.
- 3) Desestimar la demanda de decomís i declarar que no és procedent per concórrer algun dels motius d'oposició. En aquest cas, es deixaran sense efecte totes les mesures cautelars acordades.

La sentència identificarà els perjudicats i fixarà les indemnitzacions procedents. El pronunciament en costes es regirà per les normes generals previstes en la llei (art. 803 ter.o LECrim). Així mateix, la sentència desplegarà els efectes materials de la cosa jutjada en relació amb les persones contra les quals s'hagi dirigit l'acció i la causa de demanar plantejada (art. 803 ter.p 1 LECrim).

Més enllà dels efectes materials de cosa jutjada, el contingut de la sentència no vincularà al posterior enjudiciament de l'encausat, si es produeix (art. 803 ter.p 2 LECrim). No obstant això, en el procés penal posterior contra l'encausat, si es produeix, no es podrà sol·licitar el decomís de béns sobre el que s'hagi resolt amb efecte de cosa jutjada en el procediment de decomís autònom (art. 803 ter.p 2.II LECrim).

Als béns decomissats se'ls donarà el destí que preveu la llei i al CP. Quan el decomís s'hagués acordat per un valor determinat, es requerirà la persona amb relació a la qual s'hagués acordat perquè procedeixi al pagament la quantitat suficient sobre els que l'ordre de decomís es pugui fer efectiva (art. 803 ter.p) .

Recursos i revisió de la sentència ferma

Contra la resolució es pot interposar recurs d'apel·lació (art. 803 ter.r LECrim). Es pot interposar revisió en els supòsits previstos per les normes reguladores de la sentència ferma (art. 803 ter.r i 954 LECrim).

Presentació de nova sol·licitud de decomís i acumulació de sol·licitud de decomís contra l'encausat rebel o persona amb la capacitat modificada en causa seguida contra un altre encausat

El Ministeri Fiscal pot sol·licitar que es dicti nova ordre de decomís en les situacions següents:

- Quan es descobreixi l'existència de béns, efectes o guanys als quals s'hagi d'estendre el decomís però de l'existència o titularitat no se n'hagués tingut coneixement.

- Quan no s'hagi resolt anteriorment sobre la procedència del decomís dels mateixos (art. 803 ter.u LECrim).

Podrà acumular-se en la mateixa causa l'acció de decomís de la causa seguida contra l'encausat rebel o la persona amb la capacitat modificada judicialment quan aquesta continuï per a l'enjudiciament d'un o més encausats (art. 803 ter.t LECrim).

Intervenció de tercers afectats pel decomís

La Directiva 2014/42/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 3 d'abril, sobre l'embargament i el decomís dels instruments i del producte del delictes en la Unió Europea està en l'origen de la incorporació a la Llei d'enjudiciament criminal el títol III del llibre IV: "De la intervenció dels tercers afectats pel decomís i del procediment de decomís autònom" (art. 803 ter.a a 803 ter.u LECrim). Analitzat el procediment per decomís autònom, la intervenció de tercers afectats pel decomís se centra en dues actuacions: la intervenció de tercers en el decomís autònom i la limitació de la intervenció, citació segons el parer del tercer afectat i intervenció del tercer afectat.

1) Intervenció de tercers en el decomís autònom

El jutge o tribunal ha d'acordar, d'ofici o a instància de part, la intervenció en el procés penal dels que puguin resultar afectats pel decomís quan constin fets dels quals pugui raonablement saber el següent:

- Que el bé el decomís del qual se sol·licita pertany a un tercer diferent de l'investigat o encausat.
- Que hi ha tercers titulars de drets sobre el bé el decomís del qual es demana que es podrien veure afectats (art. 803 ter.a LECrim).

Si s'acorda prendre declaració de l'afectat pel decomís, se li instruirà del contingut de l'article 416, és a dir, de la dispensa d'obligació de declarar per raó de parentiu o professió.

Això no obstant, es podrà prescindir de la intervenció de tercers afectats en el procediment en les situacions següents:

- Quan no s'hagi pogut identificar o localitzar al possible titular dels drets sobre el bé el decomís del qual es demana.
- Quan hi hagi fets dels quals puguin derivar-se que la informació en què es fonamenta la pretensió d'intervenció en el procediment no és certa, o que els supòsits titulars dels béns són persones interposades vinculades al investigat o que actuen en connivència amb ell (art. 803 ter.a 2 LECrim).

Si l'afectat pel decomís no s'oposa a aquest, no n'ha d'acordar la incorporació al procediment o es posarà fi al que s'ha acordat (art. 803 ter.a 4 LECrim). Contra la resolució que declari improcedent la intervenció del tercer cabrà apel·lació (art. 803 ter.a 3 LECrim).

2) Limitació de la intervenció, citació segons el parer del tercer afectat i intervenció del tercer afectat

La intervenció del tercer estarà limitada als aspectes que afectin directament els seus béns, drets o situació jurídica i no es podrà estendre a les qüestions relacionades amb la responsabilitat penal de l'encausat. (art. 803 ter.b LECrim). Haurà d'acudir assistit de lletrat i en la citació s'indicarà que cal celebrar el procés en la seva absència, actuant pel seu representant legal (art. 803 ter.b LECrim).

La incompareixença implica declarar en rebel·lia que es regirà per les normes de la LEC respecte a notificacions posteriors, incorporació posterior i rescissió de la sentència ferma; tot d'acord amb el que preveu l'article 803 ter.c (notificació i impugnació de la sentència) i 803 ter.d (incompareixença del tercer afectat pel decomís).

Resolució i recursos

La sentència en la qual s'acordi el decomís es notificarà al tercer, encara que no hagi comparegut, llevat del que disposa l'article 803 ter.a LECrim. Serà susceptible de recurs segons el que és aplicable a cada procés. El recurs es circumscriurà als aspectes que afectin directament els seus béns, drets o situació jurídica, sense que es pugui estendre a les qüestions relacionades amb la responsabilitat de l'encausat (art. 803 ter.c LECrim).

7. Altres procediments especials

7.1. Procediment penal contra diputat o senador en Corts

Els diputats i senadors gaudeixen del privilegi de la immunitat, establert en l'article 71.2 CE.

En essència, són dues les garanties previstes en el nostre ordenament jurídic en garantia de la immunitat parlamentària:

- 1) La necessitat d'obtenir autorització de la Càmera respectiva per a procedir penalment contra el parlamentari.
- 2) L'atribució de competència al Tribunal Suprem per a conèixer d'aquestes causes.

Els articles 750 a 756 LECrim contenen una sèrie d'especialitats processals per al cas que el procés penal es dirigeixi contra un diputat o senador a Corts. A aquests preceptes se'ls hi ha d'unir l'article 118 bis LECrim en virtut del qual s'ha de posar en immediat coneixement dels diputats i senadors l'admissió d'una denúncia, querella o qualsevol actuació processal de la qual derivi la imputació d'un delicte.

Molts aspectes del procediment estan regulats en altres cossos legals. Així, en la Llei de 9 de febrer de 1912, sobre competència per a conèixer de les causes contra diputat o senador, i en els Reglaments del Congrés dels diputats i del Senat.

7.2. Procediment contra jutges, magistrats i fiscals

Els articles 405 a 410 LOPJ contenen una sèrie de normes relatives al procediment per a exigir responsabilitat penal als jutges i magistrats (aplicables també als fiscals en virtut de l'article 60 EOMF) pels delictes comesos en l'exercici dels seus càrrecs.

Les principals peculiaritats que presenta el procediment contra aquestes persones es poden resumir, fonamentalment, en tres: competència, iniciació i suspensió del jutge o magistrat.

7.2.1. Competència

L'enjudiciament d'aquestes causes correspon a les sales civils i penal dels tribunals superiors de justícia de les comunitats autònomes o a la Sala Penal del Tribunal Suprem. La instrucció va a càrrec d'un magistrat d'aquelles sales nomenat segons el torn corresponent.

7.2.2. Iniciació

Els òrgans judicials i qualsevol altre tipus d'autoritats no judicials tenen el deure, en els termes establerts per la Llei⁷⁸, de posar en coneixement del tribunal competent els fets amb aparença delictiva –imputables a jutges, magistrats o fiscals– que arribin al seu coneixement.

⁽⁷⁸⁾Article 406 a 409 LOPJ.

L'article 410 de la LOPJ (introduït per la LO 19/2003, de 23 de desembre) estableix que quan alguna de les parts en un procés o persona que hi tingués interès formulí querella contra jutge o magistrat que ha de resoldre en aquest procés, l'òrgan competent per al coneixement d'aquesta querella, abans de procedir a la seva admissió podrà demanar els antecedents que consideri oportuns a fi de determinar tant la seva pròpia competència com la rellevància penal dels fets objecte de querella o la versemblança de la imputació. Aquesta previsió obeeix, segons l'exposició de motius de la LO 19/2003, "amb el fi d'eliminar una pràctica fraudulenta [...] que significa atemptar contra el dret constitucional al jutge ordinari predeterminat per la llei".

7.2.3. Suspensió del jutge o magistrat

L'article 383.I.1r. LOPJ disposa la **suspensió del jutge o magistrat** quan s'hagi declarat tenir lloc a procedir contra ells per delictes comesos en l'exercici dels seus càrrecs.

7.3. Procediment per delictes d'injúries i calúrnies contra particulars

Està regulat en els articles 804 a 815 LECrim i conté una sèrie d'especialitats en la tramitació del procediment ordinari per delictes greus, que afecten, sobretot, la instrucció.

Malgrat la remissió que fa la Llei al procediment per delictes greus, tant la Sala Segona del Tribunal Suprem com la Fiscalia General de l'Estat⁷⁹ consideren que s'ha de **seguir la tramitació del procediment abreujat**, ja que és la que correspon a les penes que el Codi penal preveu per a aquells delictes.

⁽⁷⁹⁾Consulta 2/1994.

Queden fora de l'àmbit d'aquest procediment les injúries i calúmnies proferides per escrit i amb publicitat, respecte a les quals s'haurà de seguir el procediment ordinari corresponent.

Es tracta de delictes que reben el qualificatiu de privats, circumstància que justifica la vigència del **principi dispositiu**, reflectida en diferents aspectes:

a) El procediment només es pot iniciar a instància de part mitjançant **querella**, excepte quan l'ofensa es dirigeixi contra funcionari públic, autoritat o agent de la mateixa sobre fets concernents a l'exercici dels seus càrrecs, cas en què s'ha de procedir d'ofici.

b) El **perdó de l'ofès** extingeix la responsabilitat penal i provoca la fi del procés⁸⁰.

⁽⁸⁰⁾Article 215.3 CP.

c) Abans d'iniciar el procediment es necessita celebrar un **acte de conciliació** dirigit a propiciar un arranament pacífic que eviti el procés⁸¹.

⁽⁸¹⁾Article 804 LECrim.

d) El **ministeri fiscal no intervé** en aquest procediment.

e) L'òrgan judicial **no pot fer ús de la facultat prevista en l'article 733 LECrim**.

f) L'article 814 LECrim permet de celebrar el **judici en rebel·lia** quan consti haver estat citat en forma.

Estan **activament legitimats** per a promoure aquest procediment l'ofès pel delicte i el seu representant legal⁸², encara que la jurisprudència també ha admès la legitimació de les persones jurídiques.

⁽⁸²⁾Article 215.1 CP.

El procediment **s'inicia mitjançant querella**, quan ja s'ha celebrat l'acte de conciliació amb el querellat o després d'haver intentat celebrar-lo sense èxit. Si la querella ho és per injúria o calúmnia abocades en judici, caldrà acreditar l'autorització del jutge o tribunal davant aquells als quals hagin estat inferides per a procedir.

La tramitació de la **fase sumarial** presenta un parell d'**especialitats acceleradores**, una d'aquestes relativa al cas de les injúries o calúmnies proferides per escrit i l'altra al supòsit que les calúmnies es profereixin verbalment:

a) Quan s'hagin proferit **per escrit**, si el querellat reconeix l'escrit i una vegada comprovat que no ha existit publicitat, el jutge dicta interlocutòria de processament i conclou el sumari.

b) Si les injúries o calúmnies es van proferir **verbalment**, el jutge convoca a judici verbal el querellant, el querellat i els testimonis que puguin donar raó dels fets. Realment no es tracta d'un judici sinó d'una vista per a la tramitació de la qual se segueix aquesta via procedimental i en la qual es condensa la fase instructora del procediment. Quan s'ha conclòs aquesta vista, el jutge ha de decidir si dicta o no ordre de processament, i, en conseqüència, si procedeix obrir el judici oral o si és procedent, per contra, el sobreseïment de la causa.

Les úniques **especialitats** que presenta el **judici oral** són les següents:

a) L'article 814 LECrim permet de celebrar el **judici en rebel·lia**, quan consti haver estat citat en forma.

b) L'article 813 LECrim estableix la **prohibició expressa de testimonis de referència** en les causes sobre injúries i calúmnies proferides verbalment.

c) No es pot plantejar la tesi de desvinculació prevista en l'article 733 LECrim⁸³ ni l'incident previst en l'article 788.3.II LECrim.

(83) Cfr. article 733.III LECrim.

(84) Article 162.2.II CP.

Pel que fa referència a les costes, l'acusador privat gaudeix de preferència sobre l'Estat per al seu cobrament⁸⁴.

7.4. Procediment per delictes comesos per mitjà de la impremta, el gravat o qualsevol altre mitjà mecànic de publicació

Els articles 816 a 823 bis LECrim contenen diferents **especialitats instructories** per als procediments que se segueixin per aquest tipus de delictes.

Com en el cas de les calúmnies i injúries sense publicitat, el procediment bàsic que s'ha de seguir, sobre el qual incideixen aquelles especialitats, és el **procediment abreujat**⁸⁵.

(85) Consulta a la Fiscalia General de l'Estat 2/1994.

La LO 8/2002, de 24 d'octubre, complementària de la Llei de reforma parcial de la Llei d'enjudiciament criminal, sobre procediment per a l'enjudiciament ràpid i immediat de determinats delictes i faltes, i de modificació del procediment abreujat, va incorporar a aquest procediment l'article 823 bis LECrim que declara aplicable aquest procediment a l'enjudiciament dels delictes comesos amb mitjans sonors o fotogràfics, difosos per escrit, ràdio, televisió, cinematògraf o d'altres similars.

La llei especifica mesures dirigides a la immediata cessació de l'activitat i també a l'esbrinament del responsable del delicte:

a) Els jutges quan iniciïn el procediment podran acordar el segrest de la publicació o la prohibició de difondre o projectar el mitjà amb el qual es va produir l'activitat delictiva.

b) Si l'escrit o estampa s'hagués publicat en un diari, es prendria declaració al director o redactors i al cap o regent de l'establiment tipogràfic⁸⁶.

⁽⁸⁶⁾Article 817 LECrim.

c) Si el delicte s'hagués comès mitjançant la publicació d'un escrit o estampa solts, es prendria declaració al cap i dependents de l'establiment on es va portar a terme la impressió o estampació⁸⁷.

⁽⁸⁷⁾Article 818 LECrim.

d) La reclamació de l'original a la persona que el tingui en el seu poder.

Si no consta o no pot ser tingut el responsable principal, el procediment es dirigirà contra els **responsables subsidiaris** en l'ordre especificat en el Codi penal⁸⁸. I, si durant el curs de la causa apareix alguna persona que, segons aquell ordre, hagi de respondre amb preferència al processat, el procediment se sobreseurà respecte a aquest i es dirigirà contra aquell⁸⁹.

⁽⁸⁸⁾Article 819 LECrim.

⁽⁸⁹⁾Article 821 LECrim.

Si es dicta **sentència contra algun responsable subsidiari** ja no es podrà iniciar un nou procediment contra l'autor del delicte, si arribés a ser conegut⁹⁰.

⁽⁹⁰⁾Article 820.II LECrim.

La **conclusió de la fase instructora** es produeix quan s'hagin obtingut l'imprès, gravat o mitjà mecànic de publicació i s'hagi esbrinat l'autor o responsable subsidiari⁹¹. Respecte a les diligències relatives als efectes o instruments del delicte, l'article 822 LECrim només considera com a tals els exemplars de l'escrit o estampa i el motlle d'aquesta.

⁽⁹¹⁾Article 823 LECrim.

7.5. El procediment d'*habeas corpus*

El procediment està regulat en la LO 6/1984, de 24 de maig (des d'ara LOHC), que dona desenvolupament legislatiu al que hi ha disposat en l'article 17.2 CE. Mitjançant aquest procediment es tracta de resoldre sobre la procedència o no de la posada en llibertat d'una persona detinguda per persona o autoritat no judicial. Té, doncs, per objecte comprovar la regularitat o legitimitat de la detenció. A aquests efectes, la LOHC considera persones detingudes il·legalment⁹² a:

⁽⁹²⁾Article 1 LOHC.

a) Aquelles que siguin detingudes per persona o autoritat no judicial sense concórrer els supòsits legals o sense respectar les formalitats i requisits exigits, a aquest respecte, per les lleis.

b) Les il·lícitament internades en qualsevol establiment o lloc.

c) Aquelles que ho estiguessin per termini superior a l'assenyalat en les lleis si, transcorregut aquest termini, no són posades en llibertat o no són posades a disposició del jutge més pròxim al lloc de la detenció.

7.5.1. Competència (article 2 LOHC)

Correspon al **jutge d'instrucció** del lloc en el qual hi hagi la persona privada de llibertat. I, si no consta aquest lloc, el del lloc on es va produir la detenció. En defecte de tots dos, serà el jutge competent el jutge d'instrucció del lloc on s'hagin tingut les últimes notícies sobre el parador del detingut.

Si es tracta d'una detenció per delictes comesos per persona integrada o relacionada amb **bandes armades o individus terroristes o rebels** la competència correspon als **jutges centrals d'instrucció**.

En l'àmbit de la **jurisdicció militar** seran competents els **jutges togats militars**.

7.5.2. Legitimació activa (article 3 LOHC)

Estan legitimats activament per a instar el procediment d'*habeas corpus*:

- a) El privat de llibertat; el seu cònjuge o persona unida per anàloga relació d'afectivitat; descendents, ascendents, germans i, respecte als menors i incapacitats, els seus representants legals.
- b) El ministeri fiscal.
- c) El Defensor del Poble.
- d) El jutge competent pot iniciar d'ofici el procediment.

7.5.3. Procediment

El procediment s'inicia mitjançant escrit o compareixença davant el jutge competent per a conèixer d'aquest procediment, sense que es requereixi representació tècnica ni assistència lletrada. Sigui quina sigui la forma en què es faci aquesta sol·licitud, en aquesta s'hauran d'expressar els extrems als quals es refereix l'article 4 LOHC.

La sol·licitud també es pot fer davant l'autoritat, agent de la mateixa o funcionari en què la seva custòdia estigui la persona privada de llibertat, que haurien de posar immediatament en coneixement del jutge la sol·licitud d'*habeas corpus*. Si no es fes, poden ser advertits pel jutge, sense perjudici d'incórrer en la responsabilitat penal o disciplinària que correspongui⁹³.

⁽⁹³⁾Article 5 LOHC.

El jutge ha d'examinar la regularitat de la sol·licitud i, després de donar trasllat al fiscal, decidir si dicta interlocutòria incoant el procediment o denegant la sol·licitud. Tant en un cas com en l'altre, enfront de la decisió del jutge no hi podrà haver cap recurs⁹⁴.

Si el jutge decideix incoar el procediment, en la mateixa interlocutòria, ordenarà a l'autoritat en què hi hagi la custòdia del detingut que ho posi de manifest davant ell sense pretext o demora. No obstant això, el jutge també està facultat per a constituir-se en el lloc on el detingut estigui.

A continuació, **el jutge escoltarà el detingut i l'autoritat, agent o funcionari** que hagi practicat la detenció, als quals donarà a conèixer les declaracions del detingut. El jutge, admetrà, si les considera pertinents, i ordenarà practicar les proves que aquells aportin i es puguin practicar en el mateix acte.

En el termini de vint-i-quatre hores des que es va dictar l'acte d'incoació, el jutge ha de practicar totes aquelles actuacions i dictar **interlocutòria** en què s'adoptarà alguna de les **resolucions** previstes en l'article 8.2 LOHC.

7.6. Procediments en matèria de delictes comesos per persona integrada o relacionada amb bandes armades o individus terroristes o rebels

Les especialitats processals que afecten les causes que es persegueix aquesta classe de delictes són, de manera resumida, les que tenim a continuació:

a) **Competència.** La instrucció d'aquestes causes s'atribueix als jutjats centrals d'instrucció, i el seu enjudiciament als jutjats centrals penal o a la Sala Penal de l'Audiència Nacional (d'acord amb la gravetat de la pena).

b) Es pot prorrogar el termini ordinari de la **detenció** i decretar la **incomunicació** del detingut, en els termes previstos en l'article 520 bis LECrim.

c) En els casos de necessitat excepcional o urgent els agents de policia podran procedir, sense necessitat d'una autorització judicial prèvia, a l'**entrada i escorcoll** de llocs i domicilis, en els termes previstos en l'article 533 LECrim⁹⁵.

d) El Ministre de l'Interior o el Secretari d'Estat de Seguretat pot decretar l'**observació de les comunicacions**, en els termes previstos en l'article 579.4 LECrim.

e) Una vegada l'ordre de processament és ferma i s'ha decretat la presó provisional es produeix la **suspensió automàtica de l'exercici de la funció o càrrec públic** que pogués estar ostentant el processat, suspensió que es perllongarà mentre duri l'estat de presó⁹⁶.

⁽⁹⁴⁾ Article 6 LOHC.

⁽⁹⁵⁾ Vegeu també l'article 55.2 CE.

⁽⁹⁶⁾ Article 384 bis LECrim.

7.7. Especialitats processals en els estats d'excepció i setge

L'article 55.1 CE autoritza el legislador a suspendre certs drets fonamentals quan es declarin els estats d'excepció i setge.

La LO 4/1981, d'1 de juny, reguladora dels estats d'alarma, excepció i setge (LOREAES) preveu –segons si es tracta de l'estat d'excepció o setge– certes limitacions a aquests drets fonamentals. Les limitacions amb incidència processal penal es refereixen a:

a) La detenció i a la presó provisional⁹⁷.

⁽⁹⁷⁾Article 16 LOREAES.

b) La inaplicació de la remissió condicional de la pena⁹⁸.

⁽⁹⁸⁾Article 30 LOREAES.

c) L'entrada i escorcoll⁹⁹.

⁽⁹⁹⁾Article 17 LOREAES.

d) La intervenció de les comunicacions¹⁰⁰.

⁽¹⁰⁰⁾Article 18 LOREAES.

e) La possible extensió de la jurisdicció militar a determinats delictes que, en circumstàncies normals, estan atribuïts a la jurisdicció ordinària¹⁰¹.

⁽¹⁰¹⁾Article 5 LOREAES.

7.8. Processos supranacionals: la Cort Penal Internacional

La Cort Penal Internacional

La Cort Penal Internacional és el fruit d'una llarga evolució històrica i de depuració jurídica de determinats conceptes, com el de “responsabilitat individual” davant de “responsabilitat estatal”, el de “tribunal permanent” davant del de “tribunals *ad hoc*”, o de la “responsabilitat dels estats en la persecució dels delictes” davant de “justícia universal”, entre d'altres.

L'Estatut de Roma i la Cort Penal Internacional

El 17 de juny de 1998 es va signar a Roma una convenció que conté l'Estatut creador de la CPI. La CPI instaura un nou “sistema de justícia universal”, les notes més rellevants de la qual són les següents:

1. La judicialització, com a reacció mundial contra la delinqüència.
2. La creació d'una jurisdicció permanent.
3. La naturalesa independent de la Cort que es crea, sotmesa només a la legalitat.

4. L'exercici de la competència, tant davant de persones individuals, com davant dels estats o altres persones de dret públic o privat.
5. La independència de la Cort, tot i que està vinculada a l'ONU.
6. La reserva de competència per als delictes "més greus", els recollits expressament al catàleg del propi Estatut, sense que se n'excloguin d'altres de gravetat semblant que apareguin posteriorment.
7. El seu caràcter complementari i subsidiari.

L'accés a la CPI (legitimació)

Només poden posar en marxa la CPI: un estat que en formi part, el Consell de Seguretat de les Nacions Unides i el fiscal [art. 13.b), 14 i 15 ER].

El fiscal pot actuar d'ofici, després d'una investigació que se sotmet a una ratificació posterior. Aquesta investigació s'haurà pogut iniciar per la informació recaptada d'un estat, una ONG o altres fonts (art. 15.2 ER).

Les víctimes només poden acudir al fiscal o "presentar observacions" a la Sala de Qüestions Preliminars (art. 15.3. i. f., IRI).

Composició de la CPI

La CPI estarà composta per 18 magistrats triats a proposta dels estats membres, en votació secreta de l'Assemblea dels mateixos estats membres.

Principis i regles d'actuació de dret penal i processal penal

1r. *Nullum crimen sine lege* (art. 22 i 23).

Aquest principi té dues manifestacions. L'art. 22 ECPI, segons el qual "*ningú no serà penalment responsable segons el present Estatut tret que la conducta de què es tracti constitueixi, en el moment en què té lloc, un crim de la competència de la Cort*".

I en l'art. 23 ECPI, que assenyala: "*Qui sigui declarat culpable per la Cort únicament podrà ser penat de conformitat amb el present Estatut*". És a dir, només la convenció pot fixar les conductes delictives a aquests efectes. Aquestes es numeren en l'art. 5: genocidi, crims de lesa humanitat, crims de guerra i crim d'agressió. A més, el mateix ER dedica sengles preceptes a especificar els crims genocidi (art. 6), crims de lesa humanitat (art. 7) i crims de guerra (art. 8).

2n. *Irretroactivitat ratione personae*.

No hi ha responsabilitat penal per conductes anteriors a la data d'entrada en vigor de l'Estatut (art. 24 ECPI).

3r. *Ne bis in idem (cosa jutjada)*.

Es consagra l'efecte exclouent, sense límits respecte del jutjat per la pròpia Cort (art. 20.1 i 2 ECPI).

En canvi, respecte al que jutja un altre tribunal, també regeix l'efecte exclouent.

4t. *Responsabilitat penal individual* (art. 25 ECPI).

5è. *Exclusió dels menors de 18 anys* (art. 26 ECPI).

6è. *Exclusió de la immunitat per raó del càrrec* (art. 27 ECPI).

L'art. 28 especifica la responsabilitat de caps i altres superiors per raó dels crims comesos sota el seu mandat.

7è. *Consagració de la imprescriptibilitat* (art. 29 ECPI).

8è. *Exigència de la comissió a títol dolós* o, en altres termes, exclusió de la comissió d'aquests crims a títol de culpa (art. 30 ECPI).

Procediment davant la CPI

El procediment es divideix formalment en dues fases: d'investigació i d'enjudiciament.

1) Fase d'investigació

L'inici d'aquesta fase s'atribueix al fiscal, ja sigui d'ofici, a instàncies d'un estat membre o del Consell de Seguretat de l'ONU. Després de les indagacions que estimi pertinents, el fiscal pot resoldre (art. 86 i següents) en el sentit següent: *No obrir la investigació o obrir-la*.

En aquesta última hipòtesi, remetrà a la Sala de Qüestions Preliminars una petició d'autorització a aquest efecte (art. 15.3 ECPI). Serà aquesta Sala qui decideixi sobre aquesta qüestió, mitjançant una resolució irrecurrible (art. 15.5 ECPI).

Quant als drets de les persones, destaca la configuració "de mínims" del dret d'assistència lletrada, ja que no es concedeix sempre sinó "*quan fos necessari en interès de la justícia*" [art. 55.1.c) ECPI]; així com la també limitació quant a la possibilitat de renunciar a la presència del lletrat en l'interrogatori [art.

55.1.d) ECPI]. No es preveu, d'altra banda, la intervenció del subjecte investigat en la investigació ni, per tant, la possibilitat de sol·licitar cap diligència que l'interessi.

Audiència davant la Sala de Qüestions Preliminars: judici d'acusació

Aquesta audiència està importada directament de la "vista preliminar" (*preliminar hearing*) nord-americana. Els objectius d'aquesta compareixença són informar al detingut dels seus drets i decidir sobre la seva situació personal (art. 60 ECPI), i confirmar els càrrecs, és a dir, resoldre sobre el judici d'acusació (art. 61 ECPI).

L'audiència acaba amb una de les tres decisions possibles:

- Confirmar els càrrecs i assignar a l'acusat a una sala de primera instància.
- No confirmar els càrrecs respecte dels quals determini que les proves no són suficients.
- Aixecar l'audiència i indicar al fiscal que presenti noves proves, que dugui a terme noves investigacions o que modifiqui un càrrec *perquè les proves presentades semblen indicar la comissió d'un crim diferent del que és competència de la Cort* [art. 61.7.c) ii) ECPI].

2) Fase d'enjudiciament

Es regula en els art. 62 a 73 de l'Estatut i, amb una mica més de detall, en les regles 131 a 144 (procediment en el judici), les regles 63 a 84 (prova) i les regles 85 a 95 (víctimes i testimonis).

Destaquen en aquesta regulació:

a) Reconeixement de culpabilitat

En aquest supòsit, la Sala de Primera Instància ha de comprovar (art. 65 ECPI) la consciència i voluntarietat de la declaració, així com que la declaració de culpabilitat està corroborada pels fets segons els càrrecs i les proves presentats pel fiscal. En aquest cas, pot condemnar l'acusat pel crim (art. 65.2 ECPI), tret que consideri "en interès de la justícia i en particular en interès de les víctimes una presentació més completa de la causa"; en aquest supòsit ordenarà al fiscal que prossegueixi la causa i al fiscal que presenti proves addicionals.

b) Prova

En aplicació del dret a la presumpció d'innocència, s'haurà de convèncer el tribunal de la responsabilitat "més enllà d'un dubte raonable" (art. 66.3 ECPI).

c) Decisió

La decisió s'adoptarà per majoria, si no ha estat possible la unanimitat. Es pronunciarà en audiència pública i, si és possible, en presència de l'acusat.

Exclosa la pena de mort, hi pot haver pena de reclusió fins a trenta anys o fins i tot a perpetuïtat. La CPI pot imposar, així mateix, multes i el decomís del producte directe i indirecte del crim, que aniran a parar a un "fons fiduciari" en benefici de les víctimes i de les seves famílies.

d) Mitjans d'impugnació

Es preveu l'apel·lació i la revisió (art. 81 a 84 ECPI).

e) Execució de la pena

El sistema adoptat per l'ECPI atribueix a la CPI la facultat de designar l'estat en el qual s'executarà la pena imposada d'entre una llista de països que prèviament hagin ofert la seva disponibilitat, sempre que després n'acceptin la designació [art. 103.1.a), b) i c) ECPI i regles 198, 199 i 200 de les de procediment i prova].

Cooperació de l'Estat espanyol amb la CPI

En virtut de l'autorització concedida per la LO 6/2000, de 4 d'octubre, Espanya va ratificar l'Estatut de la Cort Penal Internacional. Aquest Estatut va entrar en vigor l'1 de juliol de 2002, segons el que en disposa l'art. 126. Per regular aquells aspectes no compresos en l'ECPI –aspectes orgànics i processals, segons consta en l'exposició de motius– es dicta la LO 18/2003, de 10 de desembre, de cooperació amb la Cort Penal Internacional (LCCPI). En aquesta llei es consagra la *cooperació passiva* de l'Estat espanyol, segons el que disposa l'art. 86 de l'ER, així com la *cooperació activa*, en el marc d'un procés que se seguís a Espanya, en els casos i les condicions que estableix l'art. 93.10 ER.

Resum

En aquest mòdul s'han exposat els aspectes principals de diversos procediments, que en la seva majoria, tenen el caràcter de processos especials, tant si és en atenció a la matèria sobre la qual versen, com si és en atenció a les persones que s'hi han de sotmetre.

Primer de tot, s'han analitzat per separat els tres processos penals que estan abocats a convertir-se en els processos més freqüents en la pràctica, abreujat, judicis ràpids i procediment per al judici sobre delictes lleus. També s'ha analitzat el procediment per acceptació de decret.

No tant per la seva importància quantitativa com sí per la rellevància constitucional que té, també s'ha explicat el procediment que s'ha de seguir davant el tribunal del jurat, que es configura com una expressió de la participació dels ciutadans davant l'administració de justícia.

També, s'han exposat amb extensió diversa un seguit de procediments especials, d'entre els quals destaca, per la seva novetat i per les singularitats que presenta respecte a algunes institucions fonamentals dels processos regulats en la LECrim, el procés de menors. Igualment, s'analitza el decomís autònom i la intervenció de tercers afectats.

Finalment, s'aborda la CPI, paradigma de la lluita per una jurisdicció que vetlli pel respecte a determinats drets per sobre de les fronteres nacionals, exclosa la creació de tribunals *ad hoc*, tribunal que adquireix, a més, un significat nou amb la dràstica reducció de la configuració existent en el nostre ordenament de la "justícia universal" després de l'aprovació de la Llei orgànica 1/2014, de 13 de març, de modificació de la Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial, relativa a la justícia universal.

Activitats

1. Desenvolpeu esquemàticament el procés de menors, d'acord amb el que estableix la Llei orgànica 5/2000, que el regula.
2. Cerqueu jurisprudència constitucional relativa a la possibilitat que l'advocat defensor de la persona que es considera il·legalment detinguda pugui instar el procés d'*habeas corpus*.
3. Valoreu els aspectes positius i els aspectes negatius de la institució del jurat.
4. Desenvolpeu de manera esquemàtica el «judici ràpid», i indiqueu els preceptes legals que són d'aplicació i distingiu-ne les fases processals.
5. Assenyalau quines són les novetats que ha incorporat el procediment per acceptació de decret a l'enjudiciament criminal.
6. Expliqueu les novetats que ha incorporat el decomís autònom i la intervenció de tercers afectats.

Exercicis d'autoavaluació

Qüestions breus

1. La competència del tribunal del jurat s'estén als delictes connexos?
2. En el procés de menors, és possible l'exercici de l'acusació popular?
3. A qui correspon la competència per a l'enjudiciament de jutges, magistrats o representants del ministeri fiscal?
4. En el procediment per a injúries i calúmnies contra particulars, quin paper té el perdó de l'ofès?
5. És possible la transformació del procediment abreujat en un procediment ràpid?
6. És possible la transformació del procediment ràpid en un procediment abreujat?
7. Quants membres componen el tribunal del jurat? Quin és la seva missió fonamental?
8. La competència del tribunal del jurat s'estén al coneixement dels incendis forestals?
9. Esmenteu tres de les cinc especialitats del procediment en matèries relacionades amb bandes armades o individus terroristes.
10. Quines són les notes especials del procediment per calúmnies i injúries contra particulars?

Desenvolupament d'un tema

1. El tractament que es dispensa a la víctima en el procediment abreujat.
2. El judici sobre delictes lleus.
3. Àmbit d'aplicació i característiques generals del procediment de menors. A més, busqueu la Directiva UE 2016/800 del Parlament Europeu i del Consell, d'11 de maig de 2016, relativa a les garanties processals dels menors sospitosos o acusats en els processos penals i destaqueu les seves notes més essencials.
4. Redacció d'un escrit de sol·licitud d'*habeas corpus*.
5. La incidència de la CPI en la justícia internacional en relació amb la justícia universal.

Solucionari

Exercicis d'autoavaluació

Qüestions breus

1. El tribunal del jurat és competent per a conèixer dels delictes connexos amb aquells pels quals té atribuïda la competència, però cal matisar que els punts de connexió hauran de ser els establerts en l'article 5.2. de la LOTJ i que, d'altra banda, en cap cas el tribunal del jurat serà competent per a conèixer del delicte de prevaricació.
2. En el procés de menors l'exercici de l'acció popular està expressament prohibit, perquè s'entén que la ingerència de tercers en el procés podria ser perjudicial per a l'interès del menor.
3. A les sales civil i penal dels tribunals superiors de justícia de les comunitats autònomes o a la Sala Penal del Tribunal Suprem, segons la categoria i la destinació dels imputats.
4. Com que es tracta d'un procés inspirat principalment pel principi dispositiu, el perdó de l'ofès extingeix la responsabilitat penal i provoca que el procés s'acabi, tal com disposa l'article 215.3 LECrim.
5. Sí, si es donen les circumstàncies previstes en l'article 779.1.5è. LECrim, és a dir, quan l'imputat reconeix els fets en la presència judicial i és assistit per advocat, sempre i quan la pena no superi els cinc anys de presó o deu anys, si és d'una altra naturalesa.
6. Sí, en el supòsit previst en l'article 798.2.2n. LECrim, és a dir, quan l'instructor entengui que les diligències practicades són insuficients. En aquest cas caldrà que es justifiqui la insuficiència.
7. Es compon de nou membres més un magistrat president. Té la missió essencial d'emetre un veredict que declari provat o no el fet imputat i proclami la culpabilitat o no de l'acusat.
8. Els incendis forestals han estat exclosos de les competències del jurat per la complexitat inherent a aquest tipus de delictes que requereix una investigació tan àgil com sigui possible.
9. Es pot prorrogar el termini ordinari de la detenció i decretar la incomunicació del detingut; la instrucció s'encomana als jutjats centrals d'instrucció de l'AN; el Ministre de l'Interior o el Secretari d'Estat de Seguretat poden decretar l'"observació de la comunicacions".
10. El procediment només es pot instar a instància de part mitjançant querella; el perdó de l'ofès extingeix la responsabilitat penal; el MF no hi intervé; i és possible celebrar el judici en rebel·lia.

Abreviatures

CE: Constitució espanyola.

CGPJ: Consell General del Poder Judicial.

CP: Codi penal.

CPI: Cort Penal Internacional.

ECPI: Estatut de la Cort Penal Internacional.

EOMF: Estatut orgànic del ministeri fiscal.

ER: Estatut de Roma del Tribunal Penal Internacional.

LECrim: Llei d'enjudiciament criminal.

LOHC.: Llei orgànica reguladora del procediment d'*habeas corpus*.

LOPJ: Llei orgànica del poder judicial.

LOREAES: Llei orgànica reguladora dels estats d'alarma, excepció i setge.

LORRPM/LORPM: Llei orgànica reguladora de la responsabilitat penal dels menors.

LOTJ: Llei orgànica del tribunal del jurat.

SCP: Secció de Qüestions Preliminars de la CPI.

Glossari

aforament *m* Situació que obliga que un subjecte sigui jutjat per un tribunal superior especial (TSJ o TS).

cooperació dels estats *f* Règim legal establert per a la col·laboració, activa i passiva, d'uns estats amb uns altres: transmissió de declaracions o de fonts de prova; sol·licitud perquè s'iniciï una recerca, requeriment d'inhibició.

diligències preliminars *f pl* Vegeu diligències prèvies.

diligències prèvies *f pl* Denominació que rep la fase d'instrucció en el procediment abreujat.
sin.: diligències preliminars

diligències urgents *f pl* Denominació que rep la fase instructora en els judicis ràpids.

expedient *m* Denominació que rep la fase d'instrucció en el procés de menors, encomanada al ministeri fiscal.

justícia universal *f* Concepció segons la qual determinats delictes (els de lesa humanitat, per exemple) poden ser perseguits per qualsevol òrgan jurisdiccional de qualsevol país, sense necessitat d'adequar-se als seus criteris interns d'atribució de jurisdicció internacional.

responsabilitat penal persona jurídica *f* Règim que permet que les persones jurídiques puguin delinquir, i se'ls pot imposar penes.

tribunal *ad hoc* *m* Tribunal creat per a jutjar situacions específiques, com les de Iugoslàvia o Rwanda. Format per jutges especials, nomenats a aquest efecte.

veredict *m* Pronunciament del tribunal del jurat sobre la culpabilitat o falta de culpabilitat de l'acusat.

Bibliografia

- Arangüena Fanego, C.** (coord.) (2005). *Cooperación judicial penal: La orden europea de detención y entrega*. Pamplona.
- Armenta Deu; Oromí Vall-Llovera** (coord.) (2010). *La víctima menor de edad*. Colex.
- Campaner Muñoz, J.; López Simó, F.** (2017). *El proceso por aceptación de decreto o monitorio penal*. Madrid: Editorial Reus.
- Cid Muñoz, M. I.** (2008). *La Corte Penal Internacional: un largo camino*. Dickinson.
- Dolz Lago, M. J.** (2003, 16 de maig). "Menores y Juicios Rápidos". *La Ley*.
- Fernandes, J. M.** (2008). *La Corte Penal Internacional: Soberanía versus justicia universal*. Reus.
- Gascón Inchausti, F.** (2012). *Proceso penal y persona jurídica*. Madrid: Marcial Pons.
- Marchena Gómez, M.; González-Cuéllar Serrano, N.** (2015). *La reforma de la Ley de Enjuiciamiento Criminal en 2015*. Madrid: Castillo de Luna Ediciones Jurídicas.
- Maronda Frutos, J. L.; Tena Franco, M. I.** (1995). "El procedimiento de Habeas Corpus". *Revista General de Derecho* (núm. 606).
- Martinez Garcia, E.** (2008). *La tutela judicial de la violencia de género*. Iustel.
- Muerza Esparza, J.** (2016). *Las reformas procesales penales de 2015*. Navarra: Aranzadi.
- Rodríguez Lainz, J. L.** (2003, 6 de maig). "La actuación del Juzgado de Guardia en la fase de investigación para el Enjuiciamiento Rápido de Delitos y Faltas". *La Ley* (núm. 5774/any XXIV).
- Sarmiento, D.** (2005). "Un paso más en la constitucionalización del Tercer Pilar de la Unión Europea. La sentencia María Pupino y el efecto directo de las Decisiones Marco". *Revista Electrónica de Estudios Internacionales* (10).
- Vegas Torres, J.** (2003). *El procedimiento para el enjuiciamiento rápido*. Madrid: Marcial Pons.

